

Milica Saveljić

Aleksandar Saša Zeković

SIGURNOST I PRISTUP PRAVDI:

TUŽILAŠTVO I BEZBJEDNOST
LGBT OSOBA U CRNOJ GORI

VODIČ ZA ZAJEDNICU

SIGURNOST I PRISTUP PRAVDI:
TUŽILAŠTVO I BEZBJEDNOST LGBT OSOBA U CRNOJ GORI
Vodič za zajednicu

Autori: Milica Saveljić i mr.sc. Aleksandar Saša Zeković

Biblioteka: Unaprijeđenje pravosudnog sistema

Izdavači:

Crna Gora
VRHOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO CRNE GORE

LGBT FORUM PROGRES

Tehnička urednica: Darija Begić

Štampa: IVPE Cetinje

Stavovi, ocjene i komentari ne odražavaju nužno i mišljenje izdavača.

Kingdom of the Netherlands

*Ova knjiga finansirana je kroz projekat Ambasade Kraljevine Holandije.
Mišljenja, ocjene, zaključci i iznesene preporuke su djelo autora
i ne predstavljaju obavezno stavove Ambasade Kraljevine Holandije.*

**Milica Saveljić
Aleksandar Saša Zeković**

**SIGURNOST I PRISTUP PRAVDI:
TUŽILAŠTVO I BEZBJEDNOST LGBT OSOBA
U CRNOJ GORI**

Vodič za zajednicu

Podgorica
2015

S A D R Ź A J

Pozdravna riječ partnera/Partners welcome address..... 6 <i>Unaprijeđena je transparentnost, dostupnost, efikasnosti povjerenje u državnotužilačku organizaciju</i> <i>Enhanced transparency, availability, efficiency and trust in the state prosecutor organization</i>	
Uvod/Foreword 11 <i>Unapređenje lične sigurnosti, ukupne bezbjednosti i pristupa pravdi za sve LGBT osobe u Crnoj Gori</i> <i>Enhancement of personal security, overall safety and acces for all LGBT persons in Montenegro</i>	
Prvo poglavlje: Državno tužilaštvo Crne Gore, organizacija i uloga 15	
Drugo poglavlje: Krivični postupak 29	
Treće poglavlje: Krivično pravna zaštita LGBT osoba 43	
Četvrto poglavlje: Primjeri krivičnih prijava 57	
Dodatak: Tužilačka LGBT kontakt mreža 73	
Dodatak: Civilno društvo i LGBT zajednica: Zastupanje i pravna pomoć 77	

POZDRAVNA RIJEČ PARTNERA

UNAPRIJEĐENA TRANSPARENTNOST, DOSTUPNOST, EFIKASNOST I POVJERENJE U DRŽAVNOTUŽILAČKU ORGANIZACIJU

Protekla godina dana snažno je posvećena izgradnji državnotužilačke organizacije Crne Gore u pravcu unapređenja njenih kapaciteta, organizacije i profesionalne odlučnosti u realizaciji ustavnih i zakonskih nadležnosti.

Uz jačanje svijesti o značaju društvene uloge svih državnih tužilaca, posebno je unapređena transparentnost državnog tužilaštva i povjerenje ukupne javnosti u njegov rad.

U procesu izgradnje i transformacije tužilačke organizacije u moderno evropsko tužilaštvo i jačanja koncepta vladavine prava u Crnoj Gori nije zapostavljen ni odnos prema osjetljivim društvenim grupama, posebno prema onima koji se nose s ozbiljnim izazovima bezbjednosti, ravnopravnosti i društvenog prihvatanja.

Imamo posebno zadovoljstvo, obostrano, konstatovati da smo unaprijedili međusobne kontakte, komunikaciju i informisanost o svim aspektima, relevantnim, za blagovremenu i efikasnu krivično pravnu zaštitu LGBT osoba.

Posebno smo zahvalni Vladi Kraljevine Holandije koja je bila partner u uspostavljanju ove, istorijske važne, saradnje.

Ponosno možemo konstatovati, na osnovu jasnih argumenata, povećanje povjerenja ukupne javnosti, posebno LGBT osoba, u rad državnih tužilaca i crnogorsku tužilačku organizaciju u cjelini. LGBT zajednica iznosi puno zadovoljstvo ukupnom komunikacijom i saradnjom sa nadležnim državnim tužilaštvom. Unaprijeđeni pristup, pojačani senzibilitet i bliža, neposrednija, komunikacija, državnih tužilaca sa pripadnicima LGBT zajednice, i njenim strukturama, rezultirao je i unaprijeđenom krivično pravnom zaštitom LGBT zajednice u cjelini i povećanim povjerenjem u tužilačku organizaciju.

Pripadnici i autoriteti u LGBT zajednici, kroz komunikaciju sa državnim tužilaštvom ali i kroz nastupe u javnosti, poštovali su funkciju državnog tužioca i svojim pristupima, bez pritiska, doprinosili da se ona vrši nepristrasno i objektivno, na principima zakonitosti i jednakosti pred zakonom.

Zajednički smo aktivno doprinosili promociji nacionalnih i međunarodnih standarda i prakse u oblasti ljudskih prava i zaštite od diskriminacije, promociji i

jačanju vladavine prava i nezavisnog i samostalnog tužilaštva koje je neophodna, i ključna, demokratska vrijednost svakog društva, transparentnosti i dostupnosti državnih tužilaca i tužilačke organizacije, daljem unaprijeđenju kapaciteta državnih tužilaca kada je riječ o ljudskim pravima i slobodama lezbejskih, gay, biseksualnih i transrodnih (LGBT) osoba i efikasnijem radu na zaštiti od diskriminacije i nasilja nad LGBT osobama.

Razvijena je kontakt LGBT mreža unutar državnog tužilaštva koja je, u nizu praktičnih situacija, pomogla komunikaciju, dostupnost državnih tužilaca za sve zainteresovane članove LGBT zajednice i njihovo efikasno postupanje.

Uspostavljena komunikacija i saradnja doprinijela je osnaživanju implemetacije sistemskih mjera i unapređenju operativnih procedura koji se odnose na suzbijanje fenomena mržnje i nasilja prema LGBT osobama, što uključuje povećanu dostupnost članova LGBT zajednice i dosledno krivično gonjenje efikasnog procesuiranja učinilaca krivičnih i drugih zakonom utvrđenih kažnjivih djela na štetu LGBT osoba, generisanje podataka o krivičnim prijavama koje se odnose na povredu prava i sloboda LGBT osoba, čime se razvila praktičnija i pouzdanija slika o adekvatnosti procesuiranja i širini problema nasilja i i govora mržnje po osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta u Crnoj Gori.

Kroz terenski rad, radionice, konsultacije, posjete državnim tužilaštvima i praćenje efikasnosti rada državnog tužilaštva pokazana je ne samo puna otvorenost i dostupnost tužilačke organizacije već su unaprijeđeni kapaciteti LGBT zajednice za profesionalniju komunikaciju sa Vrhovnim državnim tužilaštvom, rukovodiocima državnih tužilaštava i državnim tužiocima i poboljšana informisanost LGBT zajednice o državnim tužilaštvima, njihovoj ulozi i mandatu, nacionalnom pravosudnom sistemu, i o oblicima i mogućnostima pristupa državnim tužilaštvima u slučajevima potrebe zaštite ljudskih prava i sloboda.

Kroz našu zajedničku izdavačku produkciju podržavamo nastavak kreiranja nacionalne stručne literature, s fokusom na mjesto i ulogu državnih tužilaca, u vezi sa pravom seksualne orijentacije i rodnim identitetom.

Uvjereni smo da se tako nastavlja jačanje vladavine prava, dostupnost i posvećenost državnotužilačke organizacije izvršavanju Ustavom i Zakonom određenih nadležnosti i integracije Crne Gore u Evropsku Uniju.

Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore
Ivica Stanković, Vrhovni državni tužilac

LGBT Forum Progres
Stevan Milivojević, izvršni direktor

PARTNERS WELCOME ADRESS

ENHANCED TRANSPARENCY, AVAILABILITY, EFFICIENCY AND TRUST IN THE STATE PROSECUTOR ORGANIZATION

The past year has been strongly devoted to the built of the state prosecutors organization in the manner of capacity building of the organization itself, organization and professional determination in the implementation of the constitutional and legal jurisdiction.

Together with raising awareness about the significance of the social role of all state prosecutors, the transparency of the state prosecutors office has been elevated together with the trust of the overall public to the work of this institution.

In the process of building and transforming of the prosecutors organization into the modern European prosecutor office and the strengthening of the concepts of rule of law in Montenegro, there was no neglecting the relations towards the sensitive social groups, especially with those who are facing serious challenges in the domain of safety, equality and social acceptance.

We have a special pleasure, on both sides, to state that we have improved the mutual contacts, communication and knowledge on all aspects relevant to the timely and efficient criminal legal protection of LGBT persons.

We are especially grateful to the government of the Kingdom of the Netherlands which was a partner in the establishment of this historically important cooperation.

We can proudly state, based on the clear arguments that the trust of the general public, especially LGBTI persons towards the work of the state prosecutors and the prosecutors organization as a whole, has been significantly elevated. LGBT community expresses its full pleasure with the overall communication and cooperation with the prosecutors in charge. This advance approach, increased sensitivity, closer more immediate communication of the state prosecutors with the LGBT community and its structures has resulted in the improved legal protection of the LGBT community as a whole as well as the elevated trust in the prosecutorial organization.

The members and the leaders of the LGBT community, through the communication with the state prosecutors, but also through their public statements,

have respected the position of the state prosecutor, and with their approaches, without pressure have contributed to that the work of the prosecutors is being done objectively, on the principles of the law and the equality before the law.

We have jointly actively contributed to the promotion of the national and international standards and practice in the area of human rights and protection against discrimination, promotion and the strengthening of rule of law and independent prosecutors office which is necessary, and of key importance, democratic value of every society, transparency and availability of the state prosecutors and the prosecutorial organization, further enhancement of the capacities of the state prosecutors when it comes to human rights and freedoms of lesbian, gay, bisexual and transgender (LGBT) persons and the more efficient work on the protection against discrimination and violence towards LGBT persons.

A contact LGBT networks within the state prosecutors office has been developed, which has in a line of practical situation, helped the communication, availability of the state prosecutors for all of the interested members of the community and their efficient actions.

The established communication and cooperation has contributed to the strengthening of the implementation of the systematic measures and the enhancement of the operative procedures related to the fight against the phenomenon of hatred and violence towards LGBT persons, which includes the increased availability of the members of the LGBTI community and the efficient and consistent legal prosecution. Furthermore, the communication has helped more efficient prosecution of the perpetrators of the criminal and other legally punishable deeds towards the LGBT community, generating data on the criminal reports which are related to the violation of rights and freedoms of the LGBT persons, which has developed the practical and more reliable image towards the adequacy of the prosecution and the width of the problem of violence and hate speech on the grounds of sexual orientation and gender identity in Montenegro.

Through field work, workshops, consultations, visits to the state prosecutor's offices and the monitoring of the efficiency of the work of state prosecutor's office, full openness and availability of the prosecutor's office was enhanced, but also the capacities of the LGBT community for the professional communication with the Supreme state prosecutor office, heads of the state prosecutor offices and the state prosecutors as well as the increased knowledge levels of the LGBT community on state prosecutor offices, their roles and mandates, national judicial system, and the forms and possibilities of the access to the state prosecutor offices in the cases where there is the need to protect the human rights and freedoms.

Through our joint publishing production we support the continuity of the creation of the national expert literature, with the focus on the place and

the role of the state prosecutors, relating to the rights of sexual orientation and gender identity.

We are convinced that in this manner we continue the strengthening of rule of law as well as the availability and the devotion of the prosecutor organization to the implementation of their constitutionally and legally bound mandate, and the integration of Montenegro to the European Union.

Supreme state prosecutors' office
Ivica Stankovic, Supreme state prosecutor

LGBT Forum Progres
Stevan Milivojevic, executive director

UVOD

UNAPREĐENJE LIČNE SIGURNOSTI, UKUPNE BEZBJEDNOSTI I PRISTUPA PRAVDI ZA SVE LGBT OSOBE U CRNOJ GORI

Zaštita ljudskih prava i sloboda uz obezbjeđenje pune jednakosti i ravnopravnosti svih građana_ki predstavljaju ključne, ustavne, vrijednosti na kojima počiva današnja, savremena, Crna Gora.

Polazimo od toga da su diskriminacija i zločini iz mržnje, motivisani rodnim identitetom i seksualnom orijentacijom, ozbiljna prijetnja ličnoj sigurnosti i bezbjednosti ali i demokratskom, tolerantnom i inkluzivnom društvu. Posebno nam je važno da osnažimo kontakt LGBTIQ zajednice sa državnim tužilaštvom i ohrabrimo prijavljivanje krivičnih djela na štetu članova_ica zajednice. Uvjereni smo da je dovođenje pred lice pravde svih izvršilaca krivičnih djela zajednički interes i prioritet LGBTIQ zajednice i državnotužilačke organizacije. Državno tužilaštvo Crne Gore je odlučno da aktivno doprinosi procesuiranju i smanjivanju zločina zasnovanim na homo_bi_transfobiji i u tome je neophodno pomoć i saradnja žrtava i kompletne zajednice.

Kreirali smo vodič koji treba da pomogne LGBTIQ zajednici u razumijevanju društvene uloge državnih tužilaca i njihovih ovlašćenja, da unaprijedi ličnu sigurnost i pristup pravdi, krivičnopravnu zaštitu i bezbjednost zajednice te da poveća vidljivost kršenja ljudskih prava i sloboda.

Vjerujemo da je kreirani vodič za zajednicu u funkciji jačanja dostupnosti pravosudnih organa i ostvarenja pristupa pravdi. Vodič treba praktično da doprinosi ne samo boljem razumijevanju tužilačkog rada, nadležnosti i ovlašćenja već i jačanju povjerenja javnosti, konkretno LGBT zajednice, u crnogorsko državno tužilaštvo.

Vodič je podijeljen u nekoliko poglavlja. U Prvom poglavlju govorimo o državnom tužilaštvu kako bi članovi_ice zajednice bolje razumjeli organizaciju i društvenu ulogu državnih tužilaca. U Drugom poglavlju predstavili smo sve faze krivičnog postupka s posebnom namjerom da se poveća informisanost zajednice o ovlašćenjima državnih tužilaca odnosno da se ohrabri kontakt zajednice sa državnim tužilaštvom. U pitanju su ovlašćenja da gone učinioce krivičnih djela,

da rukovode cjelokupnom operativnom djelatnošću policije i drugih organa uključenih u otkrivanju krivičnih djela i pronalaženju učinilaca, da vodi istragu, podiže optužbu i izjavljuje pravne lijekove na odluke suda. Treće poglavlje predstavlja pregled krivičnih djela koje se najčešće čine na štetu LGBT osoba. Ovo poglavlje, u osnovi, predstavlja konkretizovani pregled krivičnopravne zaštite LGBT osoba u Crnoj Gori. Za Četvrto poglavlje, što je i određena novina, vjerujemo da će imati posebnu praktičnu upotrebu. U njemu je data zbirka primjera krivičnih prijava sa pojašnjenima kako bi se zajednici, članovima i aktivistima, pomoglo u prijavljivanju različitih krivičnih djela zasnovanih na homo_bi_transfobiji. Vodič prate i dodaci: Tužilačka kontakt LGBT mreža, kako bi se osnažio komunikacija i pristup zajednice državnim tužilaštvima i pregled organizacija zajednice i civilnog društva koje zastupaju prava i interese LGBT osoba ili im, kao i drugim građanima_kama, pružaju savjete i pravnu pomoć.

Povjerenje u državne organe za gonjenje izvršilaca krivičnih djela je ključno za njihovu efikasnost i koncept vladavine prava.

Ova i ostale knjige iz edicije “Unapređenje pravosudnog sistema“ potvrđuju da je uspostavljena kvalitetna saradnja između organizacija civilnog društva, grupa koje se suočavaju sa ozbiljnim izazovima u društvenom prihvatanju, i pravosuđa.

U minulom periodu državni tužioci Crne Gore pokazali su snažan senzibilitet, odgovornost i riješenost da obezbijede krivičnopravnu zaštitu ljudskih prava LGBT osoba. Otvorenost državnotužilačke organizacije, sprovedene obuke, uspostavljena tužilačka kontakt LGBT mreža, značajan broj predmeta koji su potvrdili profesionalizam državnih tužilaca kontinuirano doprinose otklanjanju ranije nepovjerenje žrtava i članova_ica LGBT zajednice.

Autori

Milica Saveljić i

mr.sc. Aleksandar Saša Zeković

FOREWORD

ENHANCEMENT OF PERSONAL SECURITY, OVERALL SAFETY AND ACCESS FOR ALL LGBT PERSONS IN MONTENEGRO

The protection of human rights and freedoms with the establishing of full equality and equity of all citizens represent key, constitutional values upon which the today's, contemporary Montenegro rests.

Our starting point is that discrimination and hate crime, motivated by gender identity and sexual orientation, represent a serious threat to the personal safety and security but also to the democratic, tolerant and inclusive society. It is especially important to us to strengthen the contact of the LGBTIQ community with the state prosecutors and to encourage the reporting of the criminal deeds towards the members of the community. We are convinced that the binging before justice of all the perpetrators of criminal deeds is the joint interest and a priority of the LGBTIQ community and the state prosecutors office . The state prosecutors office of Montenegro is determined to actively contribute to the processing and lowering of the crimes based on homo_bi_transphobia and in this process it is necessary to cooperate between the victims and the complete community.

We have created a guidebook which is aimed to help the LGBTIQ community in the understanding of the social roles of the state prosecutors and its jurisdictions, to enhance the personal security and access to justice, legal protection and the safety of the community as well as increasing the visibility of the violations of human rights and freedoms.

We believe that the created guidebook for the community is in the function of the strengthening of the availability of the judicial bodies and the access to justice. The guidebook needs to practically contribute not only to the better understanding of the prosecutors work, authorities and jurisdiction, but also to the bettering of the trust of the public, concretely of the LGBT population, to the Montenegrin prosecutors office.

The guidebook is separated in several chapters. The first chapter speaks of state prosecutors in order for the members of the community would better understand the organization and social role of the state prosecutors. In the second chapter we have presented all of the phases of the criminal procedures with the

special intention to increase the availability of the information on the jurisdiction of the state prosecutors, that is to encourage the contact of the community with the state prosecutors office. It is about the jurisdiction of the prosecutors to prosecute the perpetrators of the criminal deeds, to manage the whole operative actions of the police and other bodies included in the prosecution of the criminal deeds and finding of the perpetrators, to lead the investigation, qualify the indictment and to declare legal remedies to the decisions of the court. The third chapter represent the overview of the criminal deeds which are mostly directed towards the LGBT persons, This chapter, in its basis, represent the concrete overview of the legal protection of the LGBT persons in Montenegro. The fourth chapter, which is a novelty of sorts, we believe that it will have a special practical use. In it we have provided a collection of the templates of the criminal reports with clarifications in order for the community members and activists, would have the assistance in reporting of different criminal deeds based on homo_bi_transphobia. The guide-book is followed with additions: The prosecutors LGBT contact network, in order to strengthen the communication and the access of the community to the state prosecutors and the overview of the organizations of the community and the civil society which represent the rights and interests of the LGBT community or provide legal counselling and aid to the community and other citizens.

The trust in the state bodies for the prosecution of the doers of the criminal deeds is of key importance for its efficiency and the concept of the rule of law.

This and other books from the edition “Enhancement of the judicial system” confirm that the quality cooperation between the organizations of the civil society of the groups which face serious challenges in the social acceptance and the judiciary is established.

In the previous period the state prosecutors of Montenegro have shown strong sensibility, responsibility and the dedication to secure the legal protection of human rights of LGBT persons. The openness of the state prosecutors organization to conduct trainings, the established LGBT contact networks, significant number of cases have confirmed the professionalism of the state prosecutors to continuously contribute to diminishing of the previous mistrust of the victims and the members of the LGBT community.

Authors

Milica Saveljic i

mr.sc. Aleksandar Sasa Zekovic

PRVO POGLAVLJE

()

**DRŽAVNO TUŽILAŠTVO CRNE GORE,
ORGANIZACIJA I ULOGA**

DRŽAVNO TUŽILAŠTVO

Državno tužilaštvo je jedinstven i samostalan državni organ koji vrši poslove gonjenja učinilaca krivičnih djela i drugih kažnjivih djela za koja se goni po službenoj dužnosti.

Državno tužilaštvo svoju funkciju vrši na osnovu Ustava, zakona i ratifikovanih međunarodnih ugovora.

Poslovi Državnog tužilaštva ne smiju se vršiti ni pod čijim uticajem i niko ne smije da utiče na Državno tužilaštvo u vršenju njegovih poslova.

U okviru Državnog tužilaštva osnivaju se:

1. Vrhovno državno tužilaštvo,
2. Specijalno državno tužilaštvo,
3. viša državna tužilaštva i
4. osnovna državna tužilaštva.

Vrhovno državno tužilaštvo osniva se za teritoriju Crne Gore, sa sjedištem u Podgorici.

Više državno tužilaštvo osniva se za područje višeg suda, a osnovno državno tužilaštvo osniva se za područje jednog ili više osnovnih sudova.

između tužilaštava različitog ranga postoji odgovarajući hijerarhijski odnos koji se, prvenstveno ogleda u mogućnosti davanja obaveznih uputstava višeg državnog tužioca nižem državnom tužiocu. Vrhovni državni tužilac za državne tužioce iz Vrhovnog državnog tužilaštva i za glavnog specijalnog tužioca, rukovodioca viših i državnih tužilaštva daje uputstva za postupanje u pojedinom predmetu. Rukovodilac višeg državnog tužilaštva može rukovodiocima osnovnih državnih tužilaštava na svom području davati obavezna uputstva za postupanje u konkretnim predmetima, dok rukovodiocima viših državnih tužilaštava obavezna uputstva može davati Vrhovni državni tužilac, koji pored toga, ima mogućnost davanja i obaveznih uputstava opšteg karaktera.

Poslove Državnog tužilaštva vrše rukovodioci državnih tužilaštava i državni tužioci.

Funkcija državnog tužioca vrši se nepristrasno i objektivno, na principima zakonitosti i jednakosti pred zakonom.

SPECIJALNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO

Specijalno državno tužilaštvo, sa sjedištem u Podgorici, obrazuje se za teritoriju Crne Gore u Državnom tužilaštvu kao jedinstvenom i samostalnom organu. Specijalno državno tužilaštvo preduzima sve radnje iz svoje nadležnosti pred Specijalnim odjeljenjem Višeg suda u Podgorici.

Specijalno državno tužilaštvo je nadležno za gonjenje učinilaca krivičnih djela i to:

- (1) organizovanog kriminala, bez obzira na visinu propisane kazne;
- (2) visoke korupcije: a) ako je javni funkcioner izvršio sljedeća krivična djela: zloupotreba službenog položaja, prevara u službi, protivzakoniti uticaj, navođenje na protivzakoniti uticaj, primanje mita, davanje mita; b) ako je pribavljena imovinska korist koja prelazi iznos od četrdeset hiljada eura izvršenjem sljedećih krivičnih djela: zloupotreba položaja u privrednom poslovanju, zloupotreba ovlašćenja u privredi;
- (3) pranja novca;
- (4) terorizma i
- (5) ratnih zločina.¹

Poslove gonjenja učinilaca navedenih krivičnih djela vrše glavni specijalni tužilac kao rukovodilac državnog tužilaštva i specijalni tužioci kao državni tužioci, čiji broj određuje Tužilački savjet u skladu sa Zakonom o Državnom tužilaštvu. Glavni specijalni tužilac za svoj rad i rad Specijalnog državnog tužilaštva odgovara vrhovnom državnom tužiocu, a specijalni tužioci za svoj rad odgovaraju glavnom specijalnom tužiocu. Nadzor nad radom Specijalnog državnog tužilaštva vrši Vrhovno državno tužilaštvo.

TUŽILAČKI SAVJET

Tužilački savjet obezbjeđuje samostalnost Državnog tužilaštva.

Shodno amandmanu XI na Ustav Crne Gore, Tužilački savjet:

- (1) utvrđuje prijedlog za izbor Vrhovnog državnog tužioca,
- (2) bira i razriješava rukovodioce državnih tužilaštava i državne tužioce,
- (3) utvrđuje prestanak funkcije rukovodilaca državnih tužilaštava i državnih tužilaca,
- (4) predlaže Vladi iznos sredstava za rad državnog tužilaštva,
- (5) dostavlja Skupštini godišnji izvještaj o radu Državnog tužilaštva i

¹ Javni funkcioner, u smislu Zakona o Specijalnom državnom tužilaštvu, je izabrano, imenovano ili postavljeno lice u državnom organu, organu državne uprave, organu lokalne samouprave, organu lokalne uprave (u daljem tekstu: organ vlasti), nezavisnom tijelu, regulatornom tijelu, javnoj ustanovi, javnom preduzeću ili drugom privredom društvu, odnosno pravnom licu koje vrši javna ovlašćenja, odnosno djelatnosti od javnog interesa ili je u državnom vlasništvu, kao i lice na čiji izbor, imenovanje ili postavljenje organ vlasti daje saglasnost.

(6) vrši i druge poslove utvrđene zakonom.²

Pored navedenog, važno je pomenuti i nadležnost Tužilačkog savjeta:

- (1) utvrđuje broj državnih tužilaca,
- (2) utvrđuje prijedlog Skupštini za razrješenje vrhovnog državnog tužioca
- (3) vodi postupak i odlučuje o disciplinskoj odgovornosti rukovodilaca državnih tužilaštava i državnih tužilaca,
- (4) stara se o edukaciji nosilaca tužilačke funkcije, u saradnji sa Sudskim savjetom,
- (5) obezbjeđuje primjenu, održivost i jednoobraznost Pravosudnog informacionog Sistema u dijelu koji se odnosi na Državno tužilaštvo,
- (6) vodi evidenciju podataka o rukovodiocima državnih tužilaštava i državnim tužiocima
- (7) donosi Poslovnik Tužilačkog savjeta,
- (8) daje mišljenje o nespojivosti obavljanja određenih poslova sa vršenjem tužilačke funkcije,
- (9) razmatra pritužbe rukovodilaca državnih tužilaštava i državnih tužilaca i zauzima stavove u vezi ugrožavanja njihove samostalnosti,
- (10) razmatra pritužbe na rad državnih tužilaca i rukovodilaca državnih tužilaštava u pogledu zakonitosti rada,
- (11) obrazuje Komisiju za ocjenjivanje državnih tužilaca,
- (12) bira disciplinskog tužioca,
- (13) utvrđuje metodologiju za izradu izvještaja o radu Državnog tužilaštva i godišnjeg rasporeda poslova,
- (14) izdaje službene legitimacije državnim tužiocima i rukovodiocima državnih tužilaštava i vodi evidenciju službenih legitimacija i
- (15) vrši druge poslove utvrđene zakonom.

Tužilački savjet ima predsjednika i deset članova. Predsjednik Tužilačkog savjeta je vrhovni državni tužilac.

Poslovnikom Tužilačkog savjeta uređuju se pitanja za koja je određeno ovim zakonom, način rada i odlučivanja Tužilačkog savjeta i druga pitanja od značaja za njegov rad.

ORGANIZACIJA RADA DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA

Pod organizacijom rada državnog tužilaštva podrazumijeva se rukovođenje, organizacija sjednice državnog tužilaštva i poslovi tužilačke uprave.

Rukovodilac državnog tužilaštva je odgovoran za organizaciju rada, vrši raspored poslova i preuzima potrebne mjere radi urednog i blagovremenog vršenja poslova državnog tužilaštva.

Rukovodilac državnog tužilaštva i državni tužilac mogu od Tužilačkog savjeta tražiti mišljenje o tome da li je obavljanje određenih poslova nespojivo

² "Službeni list Crne Gore, br. 38/2013".

sa vršenjem tužilačke funkcije. Ukoliko državni tužilac obavlja poslove koji su nespojivi sa tužilačkom funkcijom ili su zabranjeni, rukovodilac državnog tužilaštva o tome obavještava Tužilački savjet, a ako te poslove obavlja sam rukovodilac državnog tužilaštva, Tužilački savjet o tome obavještava rukovodilac neposredno višeg državnog tužilaštva.

Radi razmatranja određenih pitanja od značaja za rad rukovodilac državnog tužilaštva saziva sjednicu državnog tužilaštva i rukovodi njome, a istu čine rukovodilac državnog tužilaštva i državni tužioci iz tog tužilaštva.

Sjednica državnog tužilaštva:

- daje mišljenje o kandidatu za nosioca tužilačke funkcije,
- razmatra program rada i izvještaj o radu,
- zauzima stavove o opštim pitanjima iz djelokruga državnog tužilaštva,
- donosi Poslovník o svom radu,
- razmatra pitanja od značaja za stručno usavršavanje, organizaciju rada i ukupan rad državnog tužilaštva,

– razmatra predloge godišnjeg rasporeda poslova i odlučuje o drugim pitanjima od značaja za rad državnog tužilaštva

Na sjednici državnog tužilaštva odlučuje se ako je prisutno najmanje dvije trećine državnih tužilaca, a odluka je punovažna ako za nju glasa većina prisutnih sjednici, ukoliko za određena pitanja Zakonom o državnom tužilaštvu nije drugačije propisano.

Sjednica Vrhovnog državnog tužilaštva, koju čine Vrhovni državni tužilac i državni tužioci u Vrhovnom državnom tužilaštvu, pored već navedenih poslova:

- daje mišljenje na nacрте propisa koji su od značaja za obavljanje tužilačke funkcije,
- ukazuje na problem u primjeni propisa od značaja za obavljanje tužilačke funkcije,
- odlučuje o izuzeću vrhovnog državnog tužioca, razmatra godišnji izvještaj o radu Državnog tužilaštva,
- utvrđuje metodologiju za izradu izvještaja o radu državnog tužilaštva i godišnjeg rasporeda poslova.

Pored navedenog, rukovodilac državnog tužilaštva obavlja poslove tužilačke uprave koji se odnose na obezbjeđivanje pravilnog i blagovremenog rada državnog tužilaštva, posebno:

- unutrašnji raspored poslova,
- razmatranje pritužbi i predstavki,
- upravljanje informacionim sistemom,
- vođenje propisanih evidencija i izvještaja,
- rad pisarnice i arhive,
- finansijsko i materijalno poslovanje,
- stručne, administrativne, informatičke, analitičke i druge poslove za Tužilački savjet.

OBAVEZA ČUVANJA TAJNIH PODATAKA

Rukovodioci državnih tužilaštava, državni tužioci, specijalni tužilac i njegovi zamjenici, službenici i namještenici u državnom tužilaštvu dužni su da čuvaju tajne podatke, bez obzira na način na koji su ih saznali u skladu sa zakonom kojim se uređuje tajnost podataka.

Navedena lica javnosti mogu davati samo obavještenja o preduzetim službenim radnjama od strane lica ovlašćenih za odnose sa javnošću, ako se time ne utiče na vođenje postupka. Zakon o državnom tužilaštvu posebno naglašava da je zabranjeno učiniti dostupnim javnosti određene činjenice, podatke ili sadržinu akata u predmetima za koje se vodi istraga, kao i davanje podataka neovlašćenim licima o ličnim, porodičnim i imovinskim prilikama fizičkih lica, odnosno imovinskim prilikama pravnih lica za koje su saznali tokom postupka.

Obaveza čuvanja podataka iz čl. 164 i 165 ovog zakona traje i nakon prestanka rada u državnom tužilaštvu.

DISCIPLINSKA ODGOVORNOST DRŽAVNIH TUŽILACA

Vrhovni državni tužilac, rukovodilac državnog tužilaštva ili državni tužilac disciplinski odgovara, ako neuredno vrši svoju funkciju, odnosno:

- ne uzima predmete u rad redom kojim su primljeni,
- neopravdano odbije vršenje poslova i zadataka koji su mu povjereni,
- propušta ili kasni na zakazane pretrese u predmetima koji su mu dodeljeni u rad,
- odsustvuje sa sjednice državnog tužilaštva,
- odsustvuje sa posla,
- propusti da traži izuzeće u predmetima u kojima postoji razlog za njegovo izuzeće,
- ne poštuje propisane rokove za preduzimanje i sprovođenje radnji, odnosno donošenje odluka u postupku ili na drugi način odugovlači postupak,
- ne obavještava rukovodioca državnog tužilaštva o predmetima u kojima postupak duže traje,
- onemogućava vršenje nadzora u skladu sa zakonom,
- ne pohađa obavezne programe obuke,
- ne postupa po uputstvima rukovodioca državnog tužilaštva, odnosno rukovodioca neposredno višeg državnog tužilaštva,
- u drugim slučajevima kada je ovim zakonom predviđeno da određene radnje ili propuštanje predstavljaju neuredno vršenje poslova.

Disciplinska odgovornost će postojati i u slučajevima kada rukovodilac državnog tužilaštva ili državni tužilac vrijeđa ugled tužilačke funkcije, odnosno ako:

– u vršenju tužilačke funkcije ili na javnom mjestu dovodi sebe u stanje ili se ponaša na način koji nije primjeren vršenju tužilačke funkcije,

– prihvata poklone ili ne dostavlja podatke o imovini i prihodima u skladu sa propisima kojima se uređuje sprječavanje sukoba interesa,

– neprimjerenom ili uvredljivo se ponaša prema pojedincima, državnim organima ili pravnim licima u vezi sa vršenjem svoje funkcije,

– ne uzdržava se od neprimjerenih odnosa sa zastupnicima i strankama u čijim predmetima postupa ili iznosi informacije koje je saznao postupajući u predmetima ili

– koristi tužilačku funkciju za ostvarivanje svojih privatnih interesa i interesa svoje porodice ili sebi bliskih lica.

Disciplinska mjera je opomena, novčana kazna, zabrana napredovanja ili razrješenje ili umanjeње zarade, a predlog za utvrđivanje odgovornosti podnosi se Tužilačkom savjetu. Postupak utvrđivanja odgovornosti sprovodi Disciplinsko vijeće koje ima predsjednika i dva člana, a koje imenuje Tužilački savjet. Protiv odluke Disciplinskog vijeća može se izjaviti prigovor Tužilačkom savjetu, dok je odluka Tužilačkog savjeta, po prigovoru, konačna i protiv nje se može pokrenuti upravni spor.

KODEKS TUŽILAČKE ETIKE

Državni tužioci imaju ključnu ulogu kod poštovanja i sprovođenja Ustava i zakona, zaštite osnovnih ljudskih prava i sloboda, vladavine prava i izgradnje pravne države i sigurnog okruženja za svakog građanina_ku.

Kontinuirani rad na stalnom unapređenju poštovanja etičkih načela i samo usvajanje Kodeksa tužilačke etike potvrđuje odgovornost i punu profesionalizaciju tužilačke organizacije.

Kodeksom tužilačke etike utvrđena su tužilačka načela i etička pravila ponašanja državnih tužilaca kojih se uvijek moraju pridržavati s ciljem očuvanja i daljeg razvoja dostojanstva i ugleda državnog tužioca kao samostalnog i nezavisnog organa. Kodeks pruža dodatan podsticaj daljem etičkom oblikovanju i podizanju svijesti unutar državnog tužilaštva.

Načela kodeksa podrazumijevaju situacije u vezi sa obavljanjem tužilačkog posla ali i na ponašanje državnih tužilaca u slobodno vrijeme.

Kodeks tužilačke etike nalaže, između ostalog, da državni tužioci svoje dužnosti obavljaju zakonito i stručno, vodeći računa o pravovremenom i tačnom obavljanju poslova državnog tužioca odnosno poslova koji su mu_joj povjereni, posebno pazeći na poštovanje i zaštitu osnovnih ljudskih prava utvrđenih Ustavom, zakonom i Konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, uvijek poštujući dostojanstvo drugih, bez obzira

na to o kojoj se osobi radi i bez obzira na njen status, kao i bez diskriminacije po osnovu vjere, pola, seksualnog određenja, nacionalnog i regionalnog porijekla, pripadanja etničkoj grupi, boji kože, dobi ili po bilo kojoj drugoj osnovi.³

Važno je napomenuti, upravo zbog brojnih izazova s kojima se suočavaju LGBT osobe u procesu društvenog prihvatanja, da Kodeks tužilačke etike, promoviše objektivno i nepristrasno obavljanje poslova i nezavisno od prosuđivanja i mišljenja javnosti i spoljnih uticaja.

Kodeks tužilačke etike predviđa:

– da će se na dužnosti i u slobodno vrijeme državni tužioci ponašati tako da će se držati unutrašnjih pravila o davanju obavještenja o radu državnog tužioca i radu na pojedinim predmetima,

– da će zadržati za sebe sve što je doznao_la o strankama i njihovim pravima, obavezama i pravnim interesima u okviru obavljanja dužnosti, osim ako bi to predstavljalo krivično djelo,

– da će čuvati tajnost podataka koje je saznao_la na radu ili u vezi sa radom, odnosno koji su zakonom ili odlukom nadležnog organa označeni kao državna, službena ili poslovna tajna,

– da će se uzdržati od obavljanja slobodnih aktivnosti koje bi bile u sukobu sa službenim dužnostima ili bi mogle umanjiti njegov društveni ugled i ugled državnog tužioca,

– te da će obavijestiti rukovodioca neposredno višeg državnog tužilaštva ili sebi pretpostavljenog rukovodioca državnog tužilaštva o onim slobodnim aktivnostima koje bi u percepciji javnosti mogle pobuditi sumnju u njegovu samostalnost i objektivnost i time umanjiti njegov društveni ugled i ugled državnog tužilaštva, paziti da svojim ponašanjem na javnim mjestima i ponašanjem uopšte ne nanese štetu ugledu državnih tužilaca.⁴

Kodeks tužilačke etike promoviše zdravu radnu atmosferu, uvažavanje i poštovanje između državnih tužilaca i zaposlenih te pravedno i profesionalno postupanje. To je od značaja za stvaranje inkluzivne, podržavajuće, atmosfere i u samoj tužilačkoj organizaciji.

Za očekivati je da se daljom demokratizacijom društva i jačanjem društvenog prihvatanja LGBT osoba i u samom državnom tužilaštvu, bez obzira da li su državni tužioci, rukovodioci državnog tužilaštva ili zaposleni, dogodi samodeklarisanje po osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta.

Zbog LGBT zajednice važno je još da istaknemo da Kodeks tužilačke etike promoviše da se u obavljanju svoje službe, državni tužioci ponašaju pristojno, pažljivo i savjesno prema svima, misli se prije svega na građane_ke, sa kojima ostvaruju komunikaciju. Na zahtjev tih osoba, daće im u razumnom roku sve

3 Važno je napomenuti da se u Kodeksu tužilačke etike, za razliku od etičkih normi drugih profesija, jasno navodi zabrana različitog postupanja po osnovu seksualne orijentacije što dodatno legitimizuje državne tužioce kao organ u koji LGBT zajednica može imati puno povjerenje.

4 Kod određenih, drugih, profesija u društvu registrujemo u praksi da se homo_bi_transfobija smatra privatnom stvari i diskriminatorno i uvrijedljivo ponašanje, ili učestvovanje u aktivnostima, izvan radnog vremena, kojima se vrijeđaju i osporavaju prava drugih, ne smatraju povredom etičkog profesionalnog kodeksa - advokati, ljekari, medicinski radnici.

informacije za koje su ovlašćeni, a ako ne mogu postupiti po traženju te osobe, upoznaće je sa razlozima.⁵

Podnošenje pritužbi zbog povrede Kodeksa tužilačke etike

Državni tužioci imaju profesionalnu i moralnu obavezu poštovati Kodeks tužilačke etike u svakodnevnom radu. Kada se kod državnog tužioca uoči povreda Kodeksa tužilačke etike, otvoriće se rasprava pred Komisijom za praćenje primjene Kodeksa tužilačke etike.

Nadležnosti Komisije, shodno članu 4. Poslovnika o njenom radu, su da:

- prati primjenu Kodeksa tužilačke etike rukovodilaca i državnih tužilaca,
- postupa po pritužbama i drugim izvorima saznanja o povredi Kodeksa rukovodilaca i državnih tužilaca,
- daje mišljenje da li je određeno ponašanje rukovodioca odnosno državnog tužioca, u skladu sa Kodeksom tužilačke etike,
- podnosi izvještaj o svom radu Tužilačkom savjetu,
- vrši druge poslove utvrđene zakonom i Kodeksom tužilačke etike.⁶

Pritužba na ponašanje državnog tužioca podnosi se rukovodiocu državnog tužilaštva, a na ponašanje rukovodioca državnog tužilaštva rukovodiocu neposredno višeg državnog tužilaštva, koji je dužan da od državnog tužioca, odnosno rukovodioca državnog tužilaštva na koga se pritužba odnosi, zatraži izjašnjenje o pritužbi. Rukovodilac za svog državnog tužioca, a za rukovodioca državnog tužilaštva, rukovodilac neposredno višeg državnog tužilaštva, dužan je da izvještaj sa izjašnjenjem državnog tužioca, odnosno rukovodioca na koga se pritužba odnosi, podnese Komisiji u roku od osam dana. Nakon kompletiranja spisa predmeta, Komisija razmatra i odlučuje u roku koji ne može biti duži od 30 dana.

Kršenje Kodeksa tužilačke etike može se prijaviti putem ovih kontakt podataka:

Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore
ulica Slobode broj 20, 81000 Podgorica
Telefon/faks: 020 230 624; E-mail: vdctcg@tuzilastvo.me

PRESTANAK FUNKCIJE DRŽAVNOG TUŽIOCA

Državnom tužiocu prestaje funkcija:

1. istekom mandata,

⁵ Kodeks tužilačke etike dostupan je na sajtu Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore odnosno na ovom linku: <http://tuzilastvocg.me/media/files/KODEKS%20TUŽILAČKE%20ETIKE%20NOVI.pdf>

⁶ Poslovnik o radu Komisije za praćenje Kodeksa tužilačke etike dostupan je na sajtu Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore odnosno na ovom linku: <http://tuzilastvocg.me/media/files/POSLOVNIK%20ETICKOG%20KODEKSA.pdf>

2. ostavkom,
3. ispunjenjem uslova za starosnu penziju i
4. prestankom državljanstva

O ispunjenu uslova za prestanak funkcije vrhovnog državnog tužioca Tužilački savjet, bez odlaganja, obavještava Skupštinu.

Vrhovni državni tužilac, rukovodilac državnog tužilaštva ili državni tužilac razrješava se od dužnosti u slučaju propisanom Ustavom ili ako:

1. bude osuđen za krivično djelo koje ga čini nedostojnim za vršenje tužilačke funkcije,

2. nestručno ili nesavjesno vrši tužilačku funkciju, što podrazumijeva da u značajnoj mjeri ne ostvaruje očekivane rezultate u pogledu kvaliteta i kvantiteta rada,

3. odlugovlači postupak ili ne preduzima predmete u rad, usljed čega nastupa zastarjelost krivičnog gonjenja i

4. obavlja djelatnosti ili preduzima aktivnosti koje su nespojive sa vršenjem tužilačke funkcije i trajno izgubi radnu sposobnost za vršenje funkcije.

Rukovodilac državnog tužilaštva razrješava se od dužnosti i ako:

1. ne ostvaruje zadovoljavajuće rezultate u rukovođenju poslovima kojima se ostvaruje funkcija državnog tužilaštva,

2. ne pokreće postupak razrješavanja ili disciplinsku odgovornost državnog tužioca kada je za to ovlašćen, a zna ili je morao znati za postojanje razloga za razrješavanje ili

3. ako mu je dva puta u toku mandata izrečena disciplinska mjera.

Obrazloženu inicijativu za razrješavanje rukovodioca državnog tužilaštva i državnog tužioca mogu podnijeti:

- vrhovni državni tužilac,
- najmanje tri člana Tužilačkog savjeta i
- Disciplinsko vijeće.

Za razrješavanje rukovodioca obrazloženu inicijativu može podnijeti i rukovodilac neposredno višeg državnog tužilaštva, a za državne tužioce i rukovodilac državnog tužilaštva u kojem državni tužilac vrši funkciju. inicijativa se dostavlja Tužilačkom savjetu koji, ukoliko utvrdi da je ista osnovana, formira Komisiju za ispitivanje uslova za razrješavanje sastavljenu od predsjednika i dva člana. Komisija, nakon prikupljenih podataka i dokaza, podnosi izvještaj o svom radu Tužilačkom savjetu koji donosi odluku.

SARADNJA SA SUDOVIMA I DRUGIM DRŽAVNIM ORGANIMA

U odnosu sa sudovima i drugim državnim organima, rukovodilac državnog tužilaštva ili državni tužilac je ovlašćen da od navedenih zahtijeva dostavljanje

spisa, informacija i obavještenja potrebnih za preduzimanje radnji iz njegove nadležnosti, dok su ovi dužni da postupe po njegovom zahtjevu.

SARADNJA SA TUŽILAŠTVIMA DRUGIH ZEMALJA

Državno tužilaštvo može ostvarivati neposrednu, odnosno direktnu saradnju sa tužilaštvima drugih zemalja u okviru međunarodnih sporazuma i drugih međunarodnih dokumenata, a način i uslove saradnje utvrđuje sjednica Vrhovnog državnog tužilaštva.

RUKOVOĐENJE OPERATIVNOM DJELATNOŠĆU POLICIJE

Uloga državnog tužioca je dominantna ne samo u istrazi, već i u izviđaju. Državni tužilac usmjerava radnje policije u izviđaju kroz izdavanje obavezujućih naloga, odnosno neposrednim rukovođenjem.

Pod usmjeravanjem se podrazumijeva rukovođenje državnog tužioca u toj fazi postupka, kao i ukazivanje policiji na radnje koje treba sprovesti da bi državni tužilac, onda kad se ispune zakonski uslovi, mogao da vodi istragu i prije svega potkrepljuje optužnicu, odnosno optužni predlog.

Policija i svi drugi državni organi su dužni da o svakoj preduzetoj radnji obavijeste nadležnog državnog tužioca, čime mu se omogućava da pravovremeno raspoláže potrebnim informacijama i usmjerava radnje policije u izviđaju.

ULOGA DRŽAVNOG TUŽIOCA U IZVIĐAJU I ISTRAZI

Osnovno pravo i dužnost državnog tužioca je gonjenje učinilaca krivičnih djela. Za krivična djela za koja se goni po službenoj dužnosti državni tužilac je nadležan da:

1. Izdavanjem obavezujućih naloga ili neposrednim rukovođenjem usmjerava radnje policije, vojne policije, organa uprave nadležnog za poslove carina, organa uprave nadležnog za poslove poreza i drugih organa uprave u izviđaju;

2. Donosi rješenja o odlaganju krivičnog gonjenja i odbacuje krivične prijave iz razloga pravičnosti;

3. Donosi naredbu o sprovođenju istrage, sprovodi istragu i vrši neodložne dokazne radnje u izviđaju;

4. Sa okrivljenim u skladu sa zakonom o krivičnom postupku zaključuje sporazume o priznanju krivice nakon što je prikupio dokaze;

5. Podiže i zastupa optužnice, odnosno optužne predloge pred nadležnim sudom;

6. Izjavljuje pravne lijekove protiv sudskih odluka;

RAVNOPRAVNOST STRANAKA U POSTUPKU

Državni tužilac, u procesnom smislu, je stranka koja je u funkciji optužbe, ali on nije "tipična" stranka u krivičnom postupku, jer je istovremeno i državni organ, a kao što je to inače, uobičajeno u kontinentalno - evropskim tipovima krivičnog postupka, državni tužilac ne smije biti strogo rukovođen svojim stranačkim interesom i zanemariti interes druge stranke, odnosno odbrane u krivičnom postupku. Zato mnogi autori smatraju da državni tužilac uopšte i nije prava stranka jer iz njegovog svojstva kao državnog organa proizilazi i obaveza da sa jednakom pažnjom ispita i utvrdi, kako činjenice koje terete okrivljenog, tako i one koje mu idu u prilog.

U praksi Evropskog suda za ljudska prava smatra se težim, da se obezbijedi ravnopravnost stranaka u krivičnom postupku u odnosu na parnični postupak, jer je u krivičnom postupku po pravilu, (osim kad se radi o privatnom tužiocu, što je moguće i kod nas, iako postoje i države gdje se krivično goni isključivo po službenoj dužnosti), jedna od stranaka državni tužilac. U praksi Evropskog suda za ljudska prava se na primjer, povredom odredbe člana 6 stav 1 Evropske konvencije za ljudska prava (pravno na "jednakost oružja"), smatrao slučaj kada je zakonom dopušteno učešće na ročištima po pravnim lijekovima samo državnom tužiocu, uz isključenje takve mogućnosti u odnosu na drugu stranku, tj. okrivljenog ili njegovog branioca.⁷

⁷ Slučaj *Borgers*, presuda od 30. oktobra 1991. godine. Slučaj *Delcourt*, presuda od 17. januara 1970. godine.

DRUGO POGLAVLJE

()

KRIVIČNI POSTUPAK

Uvod

U ovom poglavlju predstavljamo tok i faze krivičnog postupka te ulogu državnog tužilaštva u istom.

POKRETANJE KRIVIČNOG POSTUPKA I IZVIĐAJ

Krivični postupak započinje prijavljivanjem krivičnog djela nadležnom organu koji se obavještava o činjenici da je izvršeno krivično djelo ili da postoji vjerovatnoća da je krivično djelo izvršeno. Zakonodavac je naveo niz subjekata kao moguće podnosiocce krivične prijave, s tim što treba imati u vidu da je za neke podnošenje prijave zakonska obaveza, dok je kod drugih fakultativna aktivnost. Treba imati u vidu da krivična prijava nije optužni akt i njome se ne pokreće krivični postupak, već inicijalna aktivnost koja ima za cilj rasvijetljavanje potencijalnog krivičnog djela i dalje omogućava pokretanje krivičnog postupka, ako su za to ispunjeni zakonski uslovi.

Samom krivičnom postupku prethodi kriminalistički postupak, čiji je zadatak prikupljanje dokaza i podataka o krivičnom djelu i učiniocu kako bi se pokrenula istraga, a koji Zakonik o krivičnom postupku naziva izviđajem. Naravno, uslov je postojanje osnova sumnje da je izvršeno krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti.

Određenu ulogu u izviđaju imaju policija, državni tužilac i sudija za istragu, ali i bilo koji građanin ima pravo vršenja određene radnje u izviđaju, kao na primjer lišavanje slobode flagrantnog osumnjičenog itd.

ULOGA POLICIJE U IZVIĐAJU

Uloga policije u izviđaju je preduzimanje potrebnih mjera radi pronalaženja učinioca krivičnog djela i spriječavanje skrivanja bjekstva izvršioca ili saučesnika, zatim otkrivanje i obezbjeđivanje tragova krivičnog djela i predmeta koji mogu poslužiti kao dokazi, kao i prikupljanje svih obavještenja koja bi mogla biti od koristi za uspješno vođenje krivičnog postupka.

Po izuzetku policija u izviđaju može vršiti:

1. Pretresanje stana i lica
2. Privremeno oduzimanje predmeta

3. Pretresanje stana i lica bez naredbe
4. Određene vrste vještačenja
5. Saslušavati osumnjičenog u prekrivičnom postupku.

Zakonodavac je taksativno naveo prava i dužnosti policije u fazi izviđaja i ona se odnose na:

1. Prikupljanje potrebnih iskaza – obavještenja od građana
2. Provjeravanje istinitosti određenih iskaza – poligrafsko testiranje
3. Obavljanje identifikacionih radnji – analiziranje glasa, uzimanje uzorka DNK za analizu i preduzimanje drugih mjera u vezi sa utvrđivanjem identiteta lica i istovjetnost predmeta
4. Obavljanje antiterorističkog pregleda
5. Ograničavanje kretanja određenih lica na određenom prostoru za potrebno vrijeme
6. Javno raspisivanje nagrade u cilju prikupljanja obavještenja
7. Zahtijevanje od pružaoca usluga elektronskih komunikacija provjeru identičnosti telekomunikacionih adresa koje su u određenom vremenu uspostavile vezu
8. Vršenje potrebnih pregleda prevoznih sredstava, putnika i prtljaga, pregleda određenih objekata i prostorija državnih organa, privrednih društava, drugih pravnih lica i preduzetnika u prisustvu odgovornog lica, ostarivanje uvida u njihovu dokumentaciju i po potrebi oduzimanje iste
9. Raspisivanje portage za licima i stvarima za kojima se traga i
10. Preduzimanje drugih potrebnih mjera i radnji u skladu sa Zakonikom o krivičnom postupku

ULOGA DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA U IZVIĐAJU

Organi koji učestvuju u izviđaju dužni su da o svakoj preduzetoj radnji obavijeste nadležnog državnog tužioca, kao i da postupe po zahtjevu državnog tužioca. Jako je bitno da državni tužilac bude blagovremeno obaviješten o krivičnom djelu i o preduzetim radnjama da bi on mogao pravovremeno usmjeravati aktivnosti na prikupljanju potrebnih obavještenja i preduzimanju drugih mjera.

Državni tužilac je jedini ovlašćen da primi krivičnu prijavu i u slučaju da je ista podnesena sudu ili policiji, ovi organi su dužni da je dostave nadležnom državnom tužiocu.

Kad primi krivičnu prijavu, nadležni državni tužilac nakon njenog razmatranja može:

1. da odbaci krivičnu prijavu, rješenjem ako iz same prijave proističe da prijavljeno djelo nije krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, ako je nastupila zastarjelost ili je djelo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju krivično gonjenje,

2. da otvori istragu naredbom za sprovođenje istrage ukoliko postoji osnovana sumnja da je izvršeno krivično djelo na osnovu prikupljenih informacija i dokaza,

3. da odloži krivično gonjenje za krivična djela za koja je predviđena novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina kad nađe da ne bi bilo cjelishodno da se pokreće krivični postupak s obzirom na prirodu krivičnog djela i okolnosti pod kojima je učinjeno, raniji život učinioca i njegova lična svojstva ako osumnjičeni ispuni jednu od obaveza koje je zakonodavac taksativno naveo u Zakoniku o krivičnom postupku. Takođe će odbaciti za krivična djela za koja je predviđena novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine ako je osumnjičeni usljed stvarnog kajanja spriječio nastupanje štete ili štetu u potpunosti naknadio, ako državni tužilac ocijeni da izricanje krivične sankcije ne bi bilo pravično. U oba slučaja oštećeni ne može doći na mjesto državnog tužioca.

Ako državni tužilac smatra da prijavljeno djelo nije djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, nego po privatnoj tužbi, obavijestice oštećenog, a krivičnu prijavu neće dostavljati nadležnom sudu jer će u buduće odluka o pokretanju krivičnog postupka biti na odluci oštećenog kao potencijalnog privatnog tužioca.

ULOGA SUDIJE ZA ISTRAGU U IZVIĐAJU

Posljednja, ali ne i najmanje bitna, u izviđaju je uloga sudije za istragu, koja je prema novom Zakoniku o krivičnom postupku u bitnom izmijenjena.

Zakonik o krivičnom postupku je uveo institute u izviđaju ali i u istrazi, tzv. sudsko obezbjeđenje dokaza. Tako, ukoliko postoji opasnost da se lice usljed starosti, bolesti ili drugih važnih razloga neće moći saslušati na glavnom pretresu, državni tužilac će predložiti sudiji za istragu da sasluša to lice. Drugim riječima, svi oni dokazi koji se izvedu u izviđaju i istrazi od strane državnog tužioca moraju biti izvedeni na glavnom pretresu jer se u suprotnom na njima ne bi mogla zasnivati sudska odluka. Imajući to u vidu zakonodavac je predvidio ovo sudsko obezbjeđivanje dokaza, a ono se uglavnom odnosi na svjedoke, gdje opasnost od nastupanja okolnosti koje bi mogle da spriječe saslušavanje svjedoka na glavnom pretresu procjenjuje državni tužilac, a svjedoka saslušava sudija za istragu.

PRVA FAZA PREDHODNOG POSTUPKA - ISTRAGA

Nakon prikupljenih informacija i dokaza u izviđaju, ukoliko državni tužilac ocijeni da postoji osnovana sumnja da je izvršeno krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti pokreće istragu donošenjem naredbe o sprovođenju istrage, što je prva faza prethodnog postupka.

U istrazi će se prikupiti sljedeće vrste dokaza i podataka:

1. Dokazi i podaci koji su potrebni državnom tužiocu za donošenje odluke o podizanju optužnice ili o obustavi istrage

2. Dokazi za koje postoji opasnost da se neće moći ponoviti na glavnom pretresu ili bi njihovo izvođenje bilo otežano kao i

3. Drugi dokazi koji mogu biti od koristi za postupak, a čije se izvođenje, s obzirom na okolnosti slučaja, pokazuju cjelishodnim

ORGAN NADLEŽAN ZA VOĐENJE ISTRAGE

Istragu, kako je već rečeno, vodi nadležni državni tužilac, međutim zakonodavac predviđa i mogućnost da, na zahtjev stranke, određene dokazne radnje može sprovesti sudija za istragu ako okolnosti ukazuju da takve radnje neće moći da se ponove na glavnom pretresu ili bi to bilo onemogućeno.

“OTVORENOST ISTRAGE”

Istraga je otvorenog karaktera, međutim “otvorenost istrage” se odnosi na rješavanje pitanja koja lica, i pod kojim uslovima, mogu prisustvovati pojedinim dokaznim radnjama u istrazi. Lica koja su prisustvovala pojedinim dokaznim radnjama mogu biti obaveznici čuvanja tajne u istrazi.

TRAJANJE ISTRAGE

Rok trajanja istrage iznosi šest mjeseci i počinje da teče od dana kada je donijeto rješenje o sprovođenju istrage.

PREKID ISTRAGE

Državni tužilac će naredbom prekinuti istragu:

1. Ako je kod okrivljenog nastupila privremena duševna poremećenost
2. Ako se ne zna boravište okrivljenog
3. Ako je okrivljeni u bjekstvu ili inače nije dostižan državnim organima

Prekid istrage ne predstavlja okončanje istrage ili okončanje krivičnog postupka, već je u pitanju privremeni zastoj u sprovođenju istrage, do kojeg dolazi kada nastupe određene pravne ili faktičke smetnje koje traju u kontinuitetu, ali ne postoji izvjesnost da će biti trajnog karaktera. Kada prestanu razlozi zbog kojih je donijeto rješenje o prekidu, a nije nastupila neka okolnost koja bi bila razlog za obustavu istrage, ista se nastavlja.

OKONČANJE ISTRAGE

S druge strane, okončanje istrage predstavlja njen završetak i to trajni (mada postoji mogućnost za dopunu istrage).

Državni tužilac će naredbom obustaviti istragu, ako u toku istrage, ili po njenom okončanju utvrdi da:

1. Djelo koje se stavlja na teret okrivljenom nije krivično djelo ili krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti
2. Nastupila je zastarjelost krivičnog gonjenja ili je djelo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem
3. Postoje okolnosti koje trajno isključuju krivično gonjenje ili
4. Ne postoje dokazi iz kojih proizilazi osnovana sumnja da je okrivljeni učinio krivično djelo

DRUGA FAZA PRETHODNOG POSTUPKA, PODIZANJE I PREISPITIVANJE OPTUŽNICE

Druga faza prethodnog postupka je faza podizanja i preispitivanja optužnice. Tužilac dostavlja optužnicu vanraspravnom vijeću na kontrolu i potvrđivanje. Kontrolišući optužnicu, vijeće može:

1. Vratiti optužnicu na dopunu ili zahtijevati dopunu ili sprovođenje istrage
2. Obustaviti postupak ako nađe trajne smetnje za krivično gonjenje ali ova odluka ne sprječava ponovno pokretanje postupka
3. Odbaciti optužnicu kada se radi o privremenim smetnjama za krivično gonjenje
4. Donijeti rješenje o potvrđivanju optužnice, čime ista stupa na pravnu snagu.

SADRŽAJ OPTUŽNICE

Optužnica sadrži:

1. Ime i prezime okrivljenog sa ličnim podacima i podacima o tome da li se i od kada nalazi u pritvoru ili je na slobodi
2. Opis djela, vrijeme i mjesto izvršenja djela, predmet na kojem je i sredstvo kojim je izvršeno djelo, kao i druge okolnosti neophodne kako bi se krivično djelo tačno odredilo
3. Zakonski naziv krivičnog djela
4. Označenje suda pred kojim će se održati glavni pretres
5. Predlog o dokazima koje treba izvesti na glavnom pretresu

6. Obrazloženje u kojem će se prema rezultatu istrage opisati stanje stvari, navesti dokazi, iznijeti odbrana okrivljenog i stanovište tužioca o navodima odbrane

7. Ako se okrivljeni nalazi na slobodi, može se predložiti da se odredi pritvor ili neka od mjera nadzora, a ako se nalazi u pritvoru može se predložiti da se pusti iz pritvora.

Vijeće dostavlja optužnicu okrivljenom koji je na slobodi bez odlaganja, a ko se nalazi u pritvoru, u roku od 24 časa od potvrđivanja optužnice.

PRIPREMNO ROČIŠTE

Velika novina predviđena novim Zakonikom o krivičnom postupku je mogućnost održavanja, u ovoj fazi krivičnog postupka, pripremnog ročišta, koje nije obavezno, već se ono održava samo ako predsjednik vijeća smatra da je ono potrebno u cilju utvrđivanja budućeg toka glavnog pretresa i planiranja koji će se dokazi, na koji način i u kojem vremenu izvesti na glavnom pretresu.

Pripreмно ročište se održava bez prisustva javnosti, jer ono ne predstavlja suđenje, već je isključivo organizacione prirode.

GLAVNI PRETRES - OPŠTE KARAKTEISTIKE

Glavni pretres predstavlja centralni stadijum krivičnog postupka i faza je glavnog krivičnog postupka u kojoj dolazi do potpunog raspravljanja o krivičnoj stvari. Jednom započeti glavni pretres po pravilu, mada ima i izuzetaka, rezultira presudom, kao najvažnijom odlukom suda u krivičnom postupku. Glavni pretres određuje predsjednik vijeća, tako što naredbom određuje vrijeme i mjesto započinjanja glavnog pretresa.

Na glavni pretres pozvaće se optuženi i njegov branilac, tuženi i njihovi zakonski zastupnici i punomoćnici, kao i tumač, predloženi svjedoci i vještaci osim onih za koje predsjednik vijeća smatra da njihovo saslušanje na glavnom pretresu nije potrebno.

Prema članu 32 Ustava Crne Gore, svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom. Prema članu 6 stav 1 Evropske konvencije o ljudskim pravima, koji se odnosi na pravo na pravično suđenje: "Tokom odlučivanja o građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, koji je obrazovan na osnovu zakona. Presuda se izriče javno, ali štampa i javnost se može isključiti iz cjelokupnog toka suđenja ili njegovog dijela, kada to zahtijevaju interesi morala, ili kada to zahtijevaju interesi maloljetnika, ili zaštite privatnog života stranaka, ili kada je to, prema mišljenju suda, neophodno potrebno u posebnim okolnostima, ako bi javnost mogla da škodi interesima pravde".

ULOGA PREDSEDNIKA VIJEĆA NA GLAVNOM PRETRESU

Ključna dužnost predsjednika vijeća je da vodi glavni pretres, koje se ogleda u tome što se on stara u pogledu sljedećeg:

- Svestranog pretresanja predmeta, koja se odvija u analizi konkretnog slučaja
- Pronalaženja istine, što je cilj krivičnog postupka
- Otklanjanje svega što odugovlači krivični postupak, a ne služi razrješavanju krivične stvari.

ODLAGANJE GLAVNOG PRETRESA

Glavni pretres bi uvijek trebao da teče u kontinuitetu i da bude okončan što je brže moguće, ali je u mnogim situacijama to realno nemoguće, pa zakonodavac predviđa brojne razloge za odlaganje glavnog pretresa.

Pored razloga striktno određenih Zakonikom o krivičnom postupku, kada se on može odložiti, rješenjem pretresnog vijeća glavni pretres se odlaže i u sljedećim situacijama:

- Ako je potrebno pribavljanje novih dokaza
- Ako je kod optuženog poslije učinjenog krivičnog djela nastupilo duševno oboljenje ili duševna poremećenost
- Ako postoje druge ozbiljne smetnje za održavanje glavnog pretresa.

Glavni pretres se normalno nastavlja tamo gdje je stao kada je odlaganje trajalo kraće od tri mjeseca i kada nije došlo do promjene u sastavu vijeća. U svim drugim situacijama, potrebno je primijeniti posebna pravila i tada postoji mogućnost da glavni pretres počne iznova.

PREKID GLAVNOG PRETRESA

Osim pomenutih slučajeva, predsjednik vijeća može prekinuti glavni pretres zbog odmora ili isteka radnog vremena, pribavljajući određenih dokaza u kratkom vremenu ili pripremanja optužbe ili odbrane, a prekinuti glavni pretres se nastavlja pred istim vijećem.

POČETAK GLAVNOG PRETRESA

Glavni pretres započinje **čitanjem optužnice** nakon čega predsjednik vijeća pita optuženog da li je razumio optužni akt i ako jeste da se izjasni povodom svake tačke optužnice i da li priznaje da je učinio krivično djelo za koje je optužen i da li je za to djelo kriv. Ukoliko optuženi prizna krivicu, vijeće može odlučiti da se ne izvode dokazi koji se odnose na predmet optužbe, već samo dokazi od kojih zavisi odluka o krivičnoj sankciji, ako odluči da optuženom izrekne kaznu.

Nadalje se **saslušava optuženi** i postavljaju mu se pitanja od strane učesnika postupka, zatim saoptuženi, ako ih ima. Ukoliko im se iskazi ne podudaraju, slijedi njihovo suočavanje. Nakon toga dolazi faza dokaznog postupka, tj. izvođenje dokaza, po pravilu, prvo onih koje je predložio tužilac, pa odbrana i na kraju čije izvođenje sud odredi po službenoj dužnosti.

Po završenom dokaznom postupku, **predsjednik vijeća daje riječ strankama, oštećenom i tužiocu**. Prvo govori tužilac, nakon njega oštećeni i njegov punomoćnik, ako ga ima, branilac i na kraju optuženi. Završna riječ predstavlja posljednji stadijum glavnog pretresa i priliku za poslednji komentar u odnosu na cjelokupni glavni pretres. Lica koja govore se izjašnjavaju o dokaznom i drugom materijalu koji je bio iznijet na glavnom pretresu i mogu samo usmeno da izlažu. Mogu se služiti svojim bilješkama, ali nemaju pravo da pročitaju unaprijed pripremljen govor.

ZAVRŠETAK GLAVNOG PRETRESA

Nakon što se završe sva izlaganja i ukoliko nakon toga vijeće ne donese odluku da izvede još neke dokaze, predsjednik vijeća će objaviti da je glavni pretres završen. Time je završena centralna faza krivičnog postupka i tako se stvaraju uslovi za donošenje odluke suda kojom se rješava predmet krivičnog postupka.

IZRICANJE PRESUDE

Presuda se izriče i objavljuje u ime države, tj. u ime Crne Gore.

POBIJANJE PRESUDE I IZJAVLJIVANJE ŽALBE

Protiv presude donesene u prvom stepenu može se izjaviti žalba u roku od petnaest dana od dana dostavljanja presude i ona odlaže izvršenje presude, a istu

mogu izjaviti stranke, branilac, zakonski zastupnik optuženog i oštećeni.

Presuda se može pobijati zbog:

1. Bitne povrede odredaba krivičnog postupka koja postoji ako je sud bio nepropisno sastavljen ili je u izricanju presude učestvovao sudija koji nije učestvovao na glavnom pretresu ili koji je pravosnažnom odlukom izuzet od suđenja, glavni pretres održan bez lica čije je prisustvo bilo obavezno, sud povrijedio propise krivičnog postupka u pogledu postojanja optužbe tužioca, presudu donio sud koji zbog stvarne nadležnosti nije mogao suditi u toj stvari i drugih razloga koje zakonodavac taksativno navodi

2. Povrede Krivičnog zakonika koja postoji ako je povrijeđen Krivični zakonik u odnosu na to da li je djelo za koje se optuženi goni krivično djelo, ima okolnosti koje isključuju krivično gonjenje, ako je u pogledu krivičnog djela koje je predmet optužbe primijenjen zakon koji se ne može primijeniti, ako je odlukom o krivičnoj sankciji, oduzimanju imovinske koristi ili opozivanju uslovnog otpusta prekoračeno ovlašćenje koje sud ima ili su povrijeđene odredbe o uračunavanju pritvora, izdržavanja kazne zatvora i svakog drugog oblika lišenja slobode u vezi sa krivičnim djelom

3. Pogrešnog ili nepotpunog utvrđenog činjeničnog stanja, kada sud neku odlučnu činjenicu pogrešno utvrdi ili je nije utvrdio

4. Odluke o krivičnim sankcijama, oduzimanju imovinske koristi, troškovima krivičnog postupka, imovinskopравnim zahtjevima.

PODNOŠENJE ŽALBE

Žalba se podnosi sudu koji je donio prvostepenu presudu, koji primjerak iste dostavlja protivnoj stranci na odgovor, a zatim, ukoliko su ispunjene sve procesne pretpostavke, žalbu i odgovor na žalbu dostavlja drugostepenom sudu na odlučivanje. Tok postupka pred drugostepenim sudom je gotovo identičan kao i pred prvostepenim, uz razlike organizacije koje se striktno odnose na postupak pred drugostepenim sudom, a koje Zakonik o krivičnom postupku predviđa.

Protiv presude drugostepenog suda dozvoljena je žalba sudu koji odlučuje u trećem stepenu i Zakonik o krivičnom postupku navodi precizno u kojim slučajevima je dozvoljena žalba na presudu drugostepenog suda.

VANREDNI PRAVNI LJEKOVI

Pored redovnih pravnih lijekova u vidu žalbe, zakonodavac je predvidio i institute vanrednih pravnih lijekova koja se mogu ulagati protiv pravosnažnih sudskih odluka.

1. Zahtjev za ponavljanje postupka, što zapravo ne predstavlja istinsko ponavljanje postupka, već preinačenje pravosnažne osuđujuće presude, što predstavlja oblik izmjene pravosnažne presude, kojom je optuženi oglašen krivim, zatim nastavljanje krivičnog postupka što predstavlja nastavak krivičnog postupka, nakon prethodnog zastoja i pravo ponavljanje krivičnog postupka koji je prethodno okončan pravosnažnom presudom.

2. Zahtjev za vanredno ublažavanje kazne, što predstavlja ublažavanje pravosnažno izrečene kazne koja nije izvršena, odnosno izdržana i dozvoljeno je kad se po pravosnažnosti presude pojave okolnosti kojih nije bilo kad se izričala presuda ili sud nije za njih znao iako su postojale, a dovele bi do blaže osude

3. Zahtjev za zaštitu zakonitosti koje podiže Vrhovno državno tužilaštvo ako je povrijeđen zakon, zatim kad je odlukom Evropskog suda za ljudska prava ili drugog suda osnovanog potvrđenim međunarodnim ugovorom, utvrđeno da su tokom krivičnog postupka povrijeđena ljudska prava i osnovne slobode i da je sudska odluka zasnovana na takvim povredama, a nadležni sud nije dozvolio ponavljanje postupka ili se povreda učinjena sudskom odlukom može otkloniti ukidanjem odluke ili njenim preinačenjem, a bez ponovnog vođenja postupka. Zahtjev za zaštitu zakonitosti Vrhovno državno tužilaštvo može podići i kad je sudska odluka zasnovana na zakonu ili dugom propisu koji je prestao da važi na osnovu odluke Ustavnog suda, ukoliko sud nije dozvolio ponavljanje postupka ili se povreda učinjena u sudskoj odluci može ukloniti ukidanjem odluke ili njenim preinačenjem, a bez ponavljanja postupka.

VRSTA OVLAŠĆENIH TUŽILACA PREMA ZAKONIKU O KRIVIČNOM POSTUPKU CRNE GORE

U našem krivičnom postupku postoje tri vrste ovlašćenih tužilaca:

1. Kada su u pitanju krivična djela za koja se goni po službenoj dužnosti, primarni ovlašćeni tužilac je državni tužilac, a pod određenim uslovima krivično gonjenje umjesto njega može pre(d)uzeti oštećeni takvim krivičnim djelom, koji tada u zakonskom smislu postaje oštećeni kao tužilac. U pitanju je procesni korektiv državnog tužioca, što je već duga tradicija krivičnog procesnog sistema naše države.

2. U pogledu krivičnih djela za koja se goni po privatnoj tužbi, ovlašćeni tužilac je oštećeni takvim krivičnim djelom, odnosno privatni tužilac.

KRIVIČNA PRIJAVA - OPŠTE KARAKTERISTIKE

Krivična prijava predstavlja neformalni akt kojim se nadležni organ, a to je prije svega državni tužilac, mada se prijava može podnijeti i sudu ili ovlašćenom službenom licu, koji će je tada primiti i odmah dostaviti tužiocu,

na odgovarajući način obavještava da je izvršeno krivično djelo, odnosno da podnositelj prijave ima osnova za vjerovanje da je krivično djelo koje je predmet prijave izvršeno.

U praksi se krivične prijave najčešće podnose u pisanom obliku, ali s obzirom da zakon nije propisao njen obavezni sadržaj, niti bilo kakva posebna forma, nedostaci u formalnom smislu nisu razlog za odbacivanje krivične prijave.

Kao što je već rečeno, krivična prijava se podnosi nadležnom državnom tužiocu pisano ili usmeno.

Ukoliko se podnosi usmeno, državni tužilac, prije svega, upozorava prijavioca na posljedice lažnog prijavljivanja i unosi prijavu i upozorenje o posljedicama lažnog prijavljivanja u zapisnik. Podnositelj prijave se upozorava da je lažno prijavljivanje krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti. Kada se prijava saopštava telefonom ili upotrebom drugih tehničkih sredstava i načina, o tome se sačinjava službena zabilješka, a ukoliko je podnesena elektronskom poštom, mora se sačuvati narezivanjem na CD, odštampati i sačuvati u spisima. Nakon što je prijava podnesena na neki od navedenih načina, nadležni državni tužilac postupa na način kako je to propisano zakonom, a o čemu je već bilo riječi u okviru toka krivičnog postupka.

Već je rečeno da ne postoji neka posebna forma krivične prijave, naprotiv zakonodavac predviđa širok spektar načina prijavljivanja djela, sto je ključno u procesu suzbijanja kriminaliteta.

U Četvrtom Poglavlju ovog Vodiča razradili smo modele, primjere, krivičnih prijava za krivična djela koja su najprisutnija u odnosu na LGBT osoba.

Pored osnovnih podataka koja se odnose na lične podatke lica koje ponosi krivičnu prijavu (ime, prezime i adresa stanovanja), ako se ne radi o anonimnoj prijavi, podatke vezane za lice protiv kojeg se podnosi prijava, kako fizičko tako i pravno, obrazložit ćemo kako prepoznati koje je krivično djelo izvršeno i kako se pri prijavljivanju istog fokusirati na bitne činjenice koje predstavljaju obilježje samog krivičnog djela.

TREĆE POGLAVLJE

**KRIVIČNO PRAVNA ZAŠTITA LGBT OSOBA:
PREGLED ODREĐENIH KRIVIČNIH DJELA
KOJA MOGU BITI IZVRŠENA NA ŠTETU LGBT OSOBA**

Uvod

Svaka građanin_ka, bez obzira na lično svojstvo, i razliku po bilo kojoj osnovi, treba da uživa krivično pravnu zaštitu od svih oblika nasilja, zlostavljanja i torture.

Savremeno društvo se suočava sa raznim oblicima diskriminacije, a pitanje seksualnog opredeljenja i rodnog identiteta je jedno od najkontroverznijih i zahtijeva posebno efikasnu i blagovremenu krivično - pravnu reakciju na slučajeve tzv. "zločina iz mržnje".

Novi Krivični zakonik Crne Gore je u svom tekstu uvrstio i ovaj oblik zaštite, odnosno zaštite po osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta. Član 159 Krivičnog zakonika, koji se odnosi na povredu ravnopravnosti decidno naglašava da ko zbog nacionalne ili etničke pripadnosti, pripadnosti rasi ili vjeroispovjesti ili zbog odsustva te pripadnosti ili zbog razlika u pogledu političkog ili drugog ubjeđenja, pola, jezika, obrazovanja, društvenog položaja, socijalnog porijekla, seksualne orijentacije, rodnog identiteta, imovnog stanja ili nekog drugog ličnog svojstva, drugome uskrati ili ograniči ljudska prava i slobode utvrđene Ustavom, zakonima ili drugim propisima ili opštim aktima ili potvrđenim međunarodnim ugovorima ili mu na osnovu ove razlike daje povlastice ili pogodnosti, kazniće se zatvorom do tri godine, a ako to učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

Ova inkriminacija predstavlja realizaciju ustavne zabrane diskriminacije građana. Zabrana je sadržana u Ustavu Crne Gore i to članom 8 koji glasi: "Zabranjena je svaka neposredna ili posredna diskriminacija, po bilo kom osnovu".

Zaštitni objekat je pravna jednakost, a osnov za nju nalazi se i u određenim međunarodnim dokumentima. U odnosu na ranije rješenje došlo je do njenog proširivanja prije svega zbog usklađivanja sa, u međuvremenu, ratifikovanim međunarodnim aktima.

Radnja izvršenja ovog krivičnog djela ima dva oblika: uskraćivanje ili ograničavanje prava građana, u kom slučaju se neko u potpunosti lišava određenog prava, tj. neko se određenog prava djelimično lišava, pravo mu se sužava, a riječ je o pravima koja su predviđa Ustavom, zakonom, podzakonskim aktima ili drugim opštim aktima, kao i ratifikovanim međunarodnim ugovorima. Drugi slučaj je davanje građanima povlastica ili pogodnosti, a radi se o davanju određenog prava koje im ne pripada a koje može biti predviđeno nekim od ovih akata, ali se može raditi i o povlastici, odnosno pogodnosti koja nije ničim propisana. U oba slučaja radi se o kršenju Ustava, zakona ili drugih propisa. Najznačajnija razlika u odnosu na rješenja iz ranijeg zakonodavstva jeste proširivanje osnova za diskriminaciju i "drugim ličnim svojstvima". iako se radi o relativno nepreciznom terminu, riječ je o različitim ličnim svojstvima koja se ne bi mogla taksativno nabrojati (starosno doba, seksualna orijentacija, fizička ili mentalna hendikepiranost, način života i dr.).

Ovo proširivanje je u skladu i sa stavom Evropskog suda za ljudska prava u primjeni člana 14. Evropske konvencije o ljudskim pravima. Kod težeg oblika kvalifikatornu okolnost predstavlja određena pobuda. Naime, ako je djelo učinjeno usljed mržnje prema pripadniku_c_i neke od navedenih grupa, djelo dobija teži vid za koje je propisana i strož(ij)a kazna. Drugim riječima, mržnja ne predstavlja samo fakultativnu otežavajuću okolnost prilikom odmjeravanja kazne za osnovni oblik, već djelo čini težim, a u skladu sa standardima i preporukama Evropske unije i Savjeta Evrope. Najteži oblik postoji kada je djelo izvršeno od strane službenog lica u vršenju službene dužnosti.

Krivični zakonik inkriminiše i rasnu i drugu diskriminaciju i u članu 443 stav 3 ističe da ko širi ideje o superiornosti jedne rase nad drugom ili propagira mržnju ili netrpeljivost po osnovu rase, pola, identiteta, seksualne orijentacije, rodnog identiteta ili drugog ličnog svojstva ili podstiče na rasnu ili drugu diskriminaciju, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine. Nadalje, ko djelo vrši zloupotrebom položaja ili ako je usljed tih djela došlo do nereda ili nasilja, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina. Radnja izvršenja ovog krivičnog djela je širenje ideje o superiornosti jedne rase nad drugom, propagiranje mržnje i netrpeljivosti i podsticanje na diskriminaciju, što sve zajedno zapravo predstavlja rasističku propagandu.

KRIVIČNA DJELA KOJA MOGU BITI IZVRŠENA NA ŠTETU LGBT OSOBA SA POJAŠNJENJIMA

Nasilničko ponašanje iz člana 399 Krivičnog zakonika

Ko grubim vrijeđanjem ili zlostavljanjem drugog, vršenjem nasilja prema drugom, izazivanjem tuče ili drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrozi spokojstvo građana ili remeti javni red i mir, ukoliko je to izvršeno u grupi ili je nekom licu nanesena laka tjelesna povreda ili je došlo do teškog ponižavanja građana, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

Krivično djelo nasilničko ponašanje može se sastojati u preduzimanju neke od sljedećih radnji: grubom vrijeđanju, zlostavljanju, vršenju nasilja prema drugom, izazivanju tuče, drskom ili bezobzirom ponašanju.

Osim toga, za postojanje krivičnog djela nasilničkog ponašanja se zahtijeva da je ostvaren jedan od tri uslova:

1. Da je djelo izvršeno u grupi, a postojanje “grupe” podrazumijeva najmanje tri lica koja zajedno vrše ovo krivično djelo,

2. Da je nekom licu pri izvršenju nanesena laka tjelesna povreda, a laka tjelesna povreda mora biti nanijeta za vrijeme vršenja krivičnog djela. Što je laka tjelesna povreda, zakonodavac precizno ne određuje, ali se može reći da sve ono što nije obična teška tjelesna povreda je laka tjelesna povreda. Ukoliko je došlo do

teške tjelesne povrede, postojaće sticaj sa tim krivičnim djelom, što znači, da će pored krivičnog djela nasilničko ponašanje, izvršilac odgovarati i za krivično djelo teška tjelesna povreda.

3. Da je došlo do teškog ponižavanja građana, što znači da je došlo do takvog ponižavanja koje je izraženog inteziteta, što se procjenjuje imajući u vidu kako je djelo učinjeno, prema kome, pod kojim okolnostima i dr., a imajući u vidu i shvatanja sredine o tome šta se smatra ponižavajućim činom.

Izvršilac može biti bilo koje lice. Ranije se zahtijevalo i postojanje sklonosti za ovakvo ponašanje, ali to više nije relevantno, s obzirom na to da zahtijevanje tog uslova znači posredno kažnjavanje zbog određenog načina života ili osobina ličnosti.

Dakle, u krivičnoj prijavi neophodno je navesti identitet lica koja su izvršila ovo djelo, ukoliko nisu poznata, neka fizička obilježja koja su karakteristična i koja će biti inputi za lakše prepoznavanje lica (visina, boja kose, neki vidljiv znak na tijelu itd.), zatim kakva je povreda nanijeta oštećenom licu. Ukoliko postoji nalaz ljekara, dotavlja se uz prijavu. Pitanje ponižavanja, u slučaju LGBT lica može predstavljati i tzv. “zločin iz mržnje”, što podnosi-lac može navesti u prijavi, ali što, imajući u vidu shvatanje sredine, nadležni državni tužilac treba da ima u vidu pri pravnoj kvalifikaciji krivičnog djela nasilničko ponašanje.

Spriječavanje javnog skupa iz člana 181 Krivičnog zakonika

Ko silom, prijetnjom, obmanom ili na drugi način spriječi ili ometa javni skup koji je organizovan u skladu sa zakonom, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Ako djelo učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

Zaštitni objekat ovog krivičnog djela jeste pravo građana na okupljanje i održavanje javnih skupova, lica čiji broj i identitet nije unaprijed određen, organizovanih u skladu sa zakonom. Sloboda okupljanja predstavlja pravo predviđeno određenim međunarodnopravnim dokumentima, kao i Ustavom Crne Gore (član 52).

Za javno okupljanje nije potrebno prethodno odobrenje, ali se zahtijeva prijava nadležnom organu, a što je Zakonom o javnim okupljanjima detaljnije regulisano.

Djelo ima osnovni i teži oblik. Radnja izvršenja osnovnog oblika je upotreba sile, prijetnje, obmane ili drugog načina kojim se spriječava ili ometa javni skup. Kriterijum za bliže određivanje radnji koje se odnose na “drugi način”, jeste njihova podobnost da se njima spriječi ili ometa javni skup. Pitanje koje se postavlja je pitanje vremena u kome se ovo krivično djelo može izvršiti, tj. da li je potrebno da

već došlo do javnog skupa. Zakonodavac predviđa da se ovo krivično djelo može izvršiti odmah pošto je javni skup sazvan, dakle nije neophodno da je on već započeo, odnosno da je u toku. Teži oblik postojaće u slučaju kada je djelo učinjeno od strane službenog lica u vršenju svoje službe.

Shodno navedenom, u krivičnoj prijavi treba precizno navesti aktivnost, odnosno radnju koja je bila uzrok sprječavanja ili ometanja javnog skupa ili okupljanja, način na koji je izvršena i njena podobnost da se spriječi ili ometa javni skup, kada je izvršena i koja je bila njena posljedica.

Povreda slobode govora i javnog istupanja iz člana 178 Krivičnog zakonika

Ko drugom na protivpravan način uskrati ili ograniči slobodu govora ili javnog istupanja, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Ako djelo učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

Ovo je novo krivično djelo koje upotpunjuje krivičnopravni zaštitu osnovnih prava čovjeka. Naravno, u ta osnovna prava spada i pravo na slobodu govora i javnog istupanja. iako je to pravo predviđeno odgovarajućim međunarodnim dokumentima, a na određeni način i Ustavom Crne Gore (pravo na slobodu izražavanja), do sada mu nije pružana krivičnopravna zaštita.

Radnja izvršenja je uskraćivanje ili ograničavanje slobode govora ili javnog istupanja, a sastoji se u prinudi, zabrani, ucjeni i u bilo kom drugom postupku koji psihički ili fizički djelimično ili potpuno onemogućava lice da koristi svoje pravo na slobodu govora ili javnog istupanja. Treba imati u vidu da se sloboda govora i javnog istupanja pod određenim uslovima može ograničiti zakonom u slučajevima predviđenim Ustavom (član 47 stav 2), pa je potrebno da se ne radi o tim slučajevima. Teži oblik postoji ako je djelo izvršilo službeno lice u vršenju svoje službe.

U krivičnoj prijavi neophodno je navesti koja je radnja onemogućila lice u njegovoj aktivnosti javnog istupanja i govora i koja je bila posljedica. Naravno, vodeći računa da sama aktivnost oštećenog nije bila protivpravna, odnosno da je lice imalo pravo, u konkretnom slučaju, da javno istupi i slobodno govori, što znači da treba navesti osnov za takvu aktivnost.

Povreda ravnopravnosti iz člana 159 Krivičnog zakonika

Ko zbog nacionalne ili etničke pripadnosti, pripadnosti rasi ili vjeroispovjesti ili zbog odsustva te pripadnosti ili zbog razlika u pogledu političkog ili drugog ubjeđenja, pola, jezika, obrazovanja, društvenog položaja, socijalnog porijekla, seksualne orijentacije, rodnog identiteta, imovnog stanja ili nekog

drugog ličnog svojstva, drugome uskrati ili ograniči ljudska prava i slobode utvrđene Ustavom, zakonima ili drugim propisima ili opštim aktima ili potvrđenim međunarodnim ugovorima ili mu na osnovu ove razlike daje povlastice ili pogodnosti, kazniće se zatvorom do tri godine.

Ako je djelo učinjeno zbog mržnje prema pripadniku grupe određene na osnovu rase, boje kože, religije, porijekla, državne ili nacionalne pripadnosti, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do pet godina.

Ako djelo učini službeno lice u vršenju službene dužnosti, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

Ova zabrana sadržana je u Ustavu Crne Gore u članu 8: "Zabranjena je svaka neposredna ili posredna diskriminacija, po bilo kom osnovu". Zaštitni objekat je pravna jednakost, ali se štiti pod određenim uslovima. Osnov za nju se nalazi i u određenim međunarodnopravnim dokumentima. U odnosu na ranija rješenja došlo je do njenog proširivanja prije svega zbog usklađivanja sa ratifikovanim međunarodnim aktima (Protokol 12. Uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima).

Radnja izvršenja ovog krivičnog djela ima dva oblika:

1. Uskraćivanje ili ograničavanje prava građana, kada se neko potpuno lišava određenog prava, tj. to mu se pravo u cjelini uskraćuje, ili mu se to pravo ograničava, tj. neko se određenog prava djelimično lišava, pravo mu se sužava. Ovdje je riječ o pravima koja su predviđena Ustavom, zakonom, podzakonskim aktima ili drugim opštim aktima, kao i ratifikovanim međunarodnim ugovorom

2. Davanje građanima povlastica ili pogodnosti, što znači da se nekome daje određeno pravo koje mu ne pripada, tj. daje mu se određena povlastica ili pogodnost. Ovdje može biti riječ o pravu koje je predviđeno nekim od ovih akata, ali se može raditi i o povlastici, odnosno pogodnosti koja nije ničim propisana.

Za postojanje krivičnog djela, potrebno je da se radnja djela čini zbog nekog gore navedenog osnova. Diskriminacija u širem smislu postoji i onda kada se neko po nekom od navedenih osnova favorizuje, odnosno kada mu se daje neka povlastica ili pogodnost koja mu ne pripada, jer se time pogađaju drugi građani, a i narušava princip pravne jednakosti.

Krivično djelo se može izvršiti samo sa umišljajem koje obuhvata svijest o tome da se uskraćuje ili ograničava neko pravo, ili daju povlastice ili pogodnosti po nekom od navedenih osnova. Kod težeg oblika potrebno je i postojanje pobude. Naime, ako je djelo učinjeno usljed mržnje prema pripadniku neke od navedenih grupa, djelo dobija teži vid za koji je propisana strožija kazna. Najteži oblik postoji kada je djelo izvršilo službeno lice u vršenju službe.

Krivična prijava kod ovog djela treba da obuhvata koje je to pravo oštećenom licu uskraćeno ili ograničeno, na koji način i koja je posljedica nastupila, i drugo koja je to povlastica ili pogodnost, odnosno pravo dato određenom licu a da mu istovremeno ne pripada i kakvu je posledicu takva aktivnost imala i zbog čega je su time pogođeni drugi građani. Na kraju, ukoliko podnosilac prijave smatra da je djelo izvršeno usljed mržnje prema pripadniku neke od navedenih grupa, tj.

da je pobuda razlog izvršenja krivičnog djela, takođe treba navesti okolnosti zbog kojih smatra da je ista razlog izvršenja krivičnog djela povreda ravnopravnosti.

**Zlostavljanje
iz člana 166 Krivičnog zakonika**

Ko zlostavlja ili prema njemu postupa na način kojim se vrijeđa ljudsko dostojanstvo, kazniće se zatvorom do jedne godine.

Ako djelo učini službeno lice u vršenju službene dužnosti, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

Radnja izvršenja krivičnog djela zlostavljanje postavljena je kao zlostavljanje ili kao postupanje na način kojim se vrijeđa ljudsko dostojanstvo. Zlostavljanje podrazumijeva određene radnje koje kod oštećenog prouzrokuju određene tjelesne ili duševne patnje slabijeg inteziteta, a koje ne predstavljaju laku tjelesnu povredu. Za utvrđivanje da li je ostvarena ova radnja izvršenja, potrebno je vrednovanje sa aspekta standarda, običaja i drugih svatanja koja postoje u jednoj sredini. Treba imati u vidu da zakonodavac ovo djelo za nijansu smatra težim od krivičnog djela lake tjelesne povrede, pa ne bi trebalo proširivati radnju izvršenja. Tako, na primjer, mišljenje je da se tu može podvesti birokratsko ponašanje ne bi trebalo prihvatiti, osim ako nije praćeno i nekim drugim postupcima kojima se vrijeđa ljudsko dostojanstvo. Zlostava je, po pravilu, praćena i drugim radnjama koje povrjeđuju ljudsko dostojanstvo. Na primjer, u jednoj odluci Osnovnog suda uzeto je da postoji krivično djelo zlostave u službi (koje je imalo i treću radnju izvršenja) u slučaju kada je policajac oštećenog nazvao lopovom, psovao mu majku, a zatim ga i udario.

Najvažnija novina kod ovog krivičnog djela je da izvršilac može biti svako lice, a teži oblik je kad ga izvrši službeno lice u vršenju službe, dok se zahtijeva postojanje umišljaja, tj. svijest da se radnjom izvršenja vrši zlostava nekog lica ili vrijeđa njegovo ljudsko dostojanstvo.

U krivičnoj prijavi podnosilac navodi radnju izvršenja, koja je posljedica nastupila, da li u vidu nanošenja tjelesnih patnji ili duševnih patnji. Potrebno je precizno opisati aktivnost izvršioca konkretnog krivičnog djela, s obzirom da zakonodavac ne navodi koje su to radnje zlostavljanja i potrebno je tumačenje i utvrđivanje da li se konkretne radnje smatraju kao radnje zlostave. Ukoliko su nastupile lake ili teže tjelesne povrede, takođe treba priložiti nalaz ljekara, ukoliko postoji, obzirom da će se u tom slučaju raditi o sticaju. Međutim, treba istaći da, ako je u pitanju silovanje, otmica ili ubistvo posljedica, onda neće biti riječ o krivičnom djelu zlostavljanje, već će ono biti samo otežavajuća okolnost prilikom odmjerenja kazne.

Ugrožavanje sigurnosti iz člana 168 Krivičnog zakonika

Ko ugrozi sigurnost nekog lica prijetnjom da će napasti na život ili tijelo tog lica ili njemu bliskog lica, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Ko djelo učini prema više lica ili ako je djelo izazvalo uznemirenost građana ili druge teške posljedice ili je učinjeno iz mržnje, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

Ako je djelo učinilo službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

Radnja izvršenja osnovnog oblika krivičnog djela je upotreba prijetnje da će se napasti na život ili tijelo nekog lica ili njemu bliskog lica čime se ugrožava sigurnost tog lica. Nije potrebno da je prijetnja direktno upućena oštećenom ovim djelom, dovoljno je da je on za nju nesumnjivo saznao. Na primjer, prijetnja postoji i onda kada je izvršilac saopštio drugom licu da će da ubije oštećenog, a on je te riječi čuo. Prijetnja može biti upućena i pisanim putem, gdje takođe nije neophodno da se napisana prijetnja direktno uruči oštećenom. Dovoljno je i, na primjer, natpis sprejom na mjestu na kome će oštećeni to sigurno opaziti (na primjer na njegovoj kući). Prijetnja se može uputiti i gestovima. Ali treba imati u vidu da u slučajevima kada prijetnja nije direktno upućena, bez obzira na način, nego je on za nju saznao, potrebno je pažljivo utvrditi njenu ozbiljnost i njene efekte na oštećenog.

Posljedica krivičnog djela je ugrožena sigurnost oštećenog koja se ispoljava ako oštećeni misli da je ono puno, može ugroziti njegovu sigurnost. S druge strane, ako oštećeni prijetnju nije shvatio ozbiljno, ovo krivično djelo neće postojati, već možda pokušaj koji nije kažnjiv. Na primjer, u jednom slučaju Osnovnog suda, kada je okrivljena uz uvrjedljive riječi rekla i "likvidiraću te", sud je na osnovu izjave privatne tužilje, da na ranije slične izjave od strane okrivljene "nije davala ni pet para", ne vjerujući da bi joj okrivljena mogla ozbiljno nauditi, zaključio da te riječi kod nje nisu mogle stvoriti osjećaj ugroženosti, te da samim tim nema elemenata krivičnog djela ugrožavanja sigurnosti. Krivično djelo se može izvršiti samo sa umišljajem upravljenim na ugrožavanje osjećaja sigurnosti oštećenog.

Teži oblik postoji ako je ostvarena jedna od tri okolnosti: da je djelo učinjeno prema više lica, da je djelo izazvalo uznemirenost građana, s obzirom na način izvršenja, odnosno ako zlo kojim se prijeti može i njih ugroziti i ako je djelo izazvalo teške posljedice, a izražava se kroz uzročnu vezu sa osnovnim djelom.

Podnosilac prijave treba da navede prijetnju koja je izazvala osjećaj ugroženosti i sigurnosti određenog lica, na koji je način ta prijetnja upućena, direktno ili posredno, na koji način je oštećeni shvatio tu prijetnju, ozbiljno ili ne, kao i posljedicu koja je nastupila. Ukoliko je prijetnja upućena prema više lica, neophodno je i to navesti, kao i na koji način su oni shvatili tu prijetnju, i da li je ista izazvala

uznemirenost građana, imajući u vidu da će ovo predstavljati teži oblik krivičnog djela ugrožavanje sigurnosti.

Uništenje i oštećenje tuđe stvari iz člana 253 Krivičnog zakonika

Ko uništi, ošteti ili učini neupotrebljivom tuđu stvar, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest mjeseci.

Ako je djelom prouzrokovana šteta u iznosu koji prelazi tri hiljade eura, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

Ako je djelom prouzrokovana šteta u iznosu koji prelazi trideset hiljada eura, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

Za djela, ako je oštećena stvar u privatnoj svojini, gonjenje se preduzima po privatnoj tužbi.

Radnja izvršenja ovog djela ima tri oblika:

1. Oštećenje tuđe stvari, kada su svojstva stvari djelimično promijenjena tako da se mijenja njen izgled, umanjuje upotrebna vrijednost i dr.

2. Uništenje tuđe stvari, potpuno mijenjanje svojstava stvari tako da ona više ne postoji, ili je toliko izmijenjena da se radi o drugoj stvari.

3. Činjenje neupotrebljivom tuđe stvari, kada se stvar više ne može koristiti, kada više ne služi svrsi kojoj je namijenjena. Pri tome, njen spoljašnji izgled ne mora biti promijenjen, ali zbog prirode stvari kao posljedicu imaju njenu potpunu neupotrebljivost.

Za postojanje krivičnog djela nije važno da li se stvar može popraviti. U nekim slučajevima teško je razgraničiti da li je stvar oštećena ili je učinjena neupotrebljivom, pa se u takvim slučajevima konstatuje da je stvar pored toga što je učinjena neupotrebljivom za upotrebu i oštećena, što je dovoljno za postojanje krivičnog djela.

Objekat krivičnog djela može biti ne samo pokretna, nego i nepokretna stvar ili dio nepokretnosti.

Teži oblik će postojati kada šteta prouzrokovana oštećenjem tuđe stvari prelazi iznos od tri hiljade eura, a najteži oblik kada šteta prelazi iznos od trideset hiljada eura.

Ako je stvar koja je objekat ovog krivičnog djela u privatnoj svojini, gonjenje se za sva tri oblika preduzima po privatnoj tužbi.

Pri podnošenju krivične prijave, podnosilac je u obavezi da navede stvar koja je oštećena, uništena ili učinjena neupotrebljivom, na koji način i koja je posljedica radnje izvršenja ovog krivičnog djela. Takođe, treba navesti vrijednost stvari, što je relevantno pri utvrđivanju oblika krivičnog djela. Ukoliko je stvar unaprijed procijenjena od strane stručnog lica, uz krivičnu prijavu treba dostaviti dokaz o tome, ukoliko postoji. Na kraju treba naznačiti da li je stvar u privatnoj svojini, jer od toga zavisi da li će se postupak voditi po službenoj dužnosti od strane nadležnog tužioca, ili će oštećeno lice preuzeti slučaj po privatnoj tužbi.

***Spriječavanje službenog lica u vršenju službene radnje
iz člana 375 Krivičnog zakonika***

Ko silom ili prijetnjom da će neposredno upotrijebiti silu spriječiti službeno lice u vršenju službene radnje koju preduzima u okviru svojih ovlašćenja ili ga na isti način prinudi u vršenju službene radnje, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

Ako prilikom izvršenja djela učinilac uvrijedi ili zlostavi službeno lice ili mu nanese laku tjelesnu povredu ili prijeti upotrebom oružja, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

Ko ovo djelo učini prema sudiji ili državnom tužiocu pri vršenju njihove sudijske, odnosno tužilačke dužnosti ili službenom licu u vršenju poslova javne ili državne bezbjednosti ili dužnosti čuvanja javnog reda i mira, sprječavanja ili otkrivanja krivičnog djela, hvatanja učinioca krivičnog djela ili čuvanja lica lišenog slobode, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

Za pokušaj ovog krivičnog djela, učinilac će se kazniti.

Ako je učinilac djela bio izazvan nezakonitim ili grubim postupanjem službenog lica, može se osloboditi od kazne.

Radnje izvršenja ovog djela su sprječavanje službenog lica u vršenju službene radnje i prinuđavanje da izvrši službenu radnju i u oba slučaja koristi se sila ili prijetnja da će se upotrijebiti sila koja je podobna i primjerena onome ka čemu je upravljena. Zato, ne treba smatrati radnjom izvršenja u ovom slučaju neke blage sile, kao što je obično opiranje, već sila, odnosno prijetnja moraju biti upravljene na sprječavanje ili na prinuđivanje službenog lica neposredno, tj. da službeno lice bude spriječeno da izvrši službenu radnju ili na prinuđivanje da izvrši službenu radnju. Ukoliko se službeno lice sprječava da izvrši službenu radnju kojom prekoračuje svoja ovlašćenja, neće postojati ovo krivično djelo. Međutim, u ovom slučaju nije bitno o kakvoj se radnji radi jer krivično djelo postoji i onda kada se službeno lice prinudi da izvrši službenu radnju koju ne bi smjelo da izvrši. U oba slučaja nije bitno na koga se službena radnja odnosi, tj. da li je upravljena prema izvršiocu krivičnog djela ili prema nekom drugom licu.

Oštećeni ovim krivičnim djelom je službeno lice. Zbog prirode ovog djela, u praksi su bili česti slučajevi u kojima su se kao oštećeni javljala ona službena lica koja su ovlašćena da, pod određenim uslovima, u okviru preduzimanja svoje službene radnje primijene i fizičku prinudu (npr. policajac). Međutim, poslije izmjena Zakonika o krivičnom postupku samo ograničen krug službenih lica se smatra oštećenim ovim djelom. Tu dolaze u obzir i lica u javnim preduzećima koja vrše javna ovlašćenja, na primjer, to mogu biti radnici Elektrodistribucije kada vrše službenu radnju isključenja isporuke električne energije potrošačima.

Teži oblik postoji ako učinilac prilikom izvršenja ovog djela uvrijedi službeno lice, zlostavi ga, nanese mu laku tjelesnu povredu ili prijeti upotrebom oružja. i ovdje je predviđeno kažnjavanje za pokušaj. Takođe, teži oblik ovog djela će postojati ako je učinjeno prema sudiji ili državnom tužiocu pri vršenju njihove sudijske ili

tužilačke dužnosti ili službenom licu u vršenju poslova javne ili državne bezbjednosti ili dužnosti čuvanja javnog reda i mira, sprječavanju ili otkrivanju krivičnog djela, hvatanja učinioca krivičnog djela ili čuvanja lica lišenog slobode.

Zakon predviđa i fakultativni osnov za oslobađanje od kazne, pod uslovom da je učinilac djela bio izazvan nezakonitim ili grubim postupanjem lica. Treba imati u vidu da je ovdje neophodno da je radnja službenog lica bila zakonita, ali je on postupao na način koji nije u skladu sa zakonom. ipak, u nekim slučajevima takvo postupanje dovodi u pitanje zakonitost službene radnje u cjelini.

Krivična prijava u ovom slučaju, tj. kod ovog krivičnog djela treba da obuhvata, prije svega podatke o službenom licu, službenu radnju koju je vršio i način na koji je bio spriječen u vršenju iste, tj. da li je u pitanju bila sila ili prijetnja takvog inteziteta da je oštećeno lice spriječila u potpunosti u vršenju službene radnje. identifikacija službenog lica je neophodna radi utvrđivanja da li je riječ o osnovnom obliku djela ili težem, o čemu je već bilo riječ. Takođe, neophodno je navesti posljedicu radnje izvršenja, tj. da li je, pored toga što je bio spriječen, oštećeni pretrpio uvredu, prijetnju ili laku tjelesnu povredu. Ukoliko je djelo ostalo u pokušaju, takođe se može podnijeti krivična prijava sa istim podacima, jer zakon kažnjava u ovom slučaju i pokušaj djela. Podnosilac prijave je, u načelu, službeno lice, kao oštećeni, ali to može biti i drugo lice koje je prisustvovalo i neposredno bilo svjedok radnji izvršenja.

Napad na službeno lice u vršenju službene dužnosti iz člana 376 Krivičnog zakonika

Ko napadne ili prijeti da će napasti službeno lice u vršenju službene dužnosti, kazniće se zatvorom do tri godine.

Ako je pri izvršenju djela službenom licu nanesena laka tjelesna povreda ili je prijećeno upotrebom oružja, učinilac će se kazniti zatvorom od tri mjeseca do pet godina.

Ako je djelo učinjeno prema sudiji ili državnom tužiocu u vezi sa vršenjem njihove sudijske, odnosno tužilačke dužnosti ili službenom licu u vršenju poslova javne ili državne bezbjednosti, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

Za pokušaj ovog djela, učinilac će se kazniti.

Učinilac djela koji je bio izazvan nezakonitim ili grubim postupanjem službenog lica može se osloboditi od kazne.

Radnja izvršenja ovog djela je napad ili prijetnja napadom na službeno lice. Sam napad treba shvatiti u fizičkom smislu, tj. on je više od obične povrede, a manje od tjelesne povrede i obuhvata radnje koje su fizički i direktno upravljene na tijelo službenog lica. ipak, nije potrebno da je došlo do fizičkog kontakta između izvršioca i službenog lica, na primjer, dovoljno je i bacanje nekog predmeta na službeno lice. Neophodno je samo da do napada ili prijetnje napadom dođe u

vrijeme kada službeno lice vrši svoju dužnost. Napad do koga je došlo po izvršenju službene radnje, ne predstavlja ovo krivično djelo.

Teži oblik postoji u slučaju da je pri izvršenju djela službenom licu nanijeta laka tjelesna povreda ili je praćeno upotrebom oružja. Ukoliko je nanijeta teška tjelesna povreda, postojaće sticaj sa tim krivičnim djelom, a i kod ovog oblika pokušaj je kažnjiv. Takođe, kao i kod krivičnog djela iz člana 375 Krivičnog zakonika, teži oblik ovog djela će postojati kada je isto učinjeno prema sudiji ili državnom tužiocu u vršenju njihove sudijske, odnosno tužilačke dužnosti ili prema službenom licu u vršenju poslova javne ili državne bezbjednosti. U slučaju sudija i tužilaca, kriminalna zona je šire postavljena, jer obuhvata i napad ne samo u vršenju sudijske i tužilačke dužnosti, nego i bilo koji napad koji je u vezi sa vršenjem te dužnosti, što znači da djelo postoji i kad je napad izvršen kasnije zbog toga što je izvršena određena dužnost u okviru sudijske ili tužilačke funkcije. Sa druge strane kod službenih lica koja vrše poslove javne ili državne bezbjednosti, naprotiv, napad mora biti preduzet samo za vrijeme vršenja službene dužnosti.

I kod ovog krivičnog djela, zakonodavac predviđa fakultativni osnov za oslobađanje od kazne kada je učinilac bio izazvan nezakonitim ili grubim postupanjem službenog lica.

Kod podnošenja krivične prijave u slučaju izvršenja ovog krivičnog djela, situacija je gotovo identična kao i za prethodno iz člana 375 Krivičnog zakonika, s tim da je u ovom slučaju riječ o napadu, a ne o sprječavanju službenog lica u vršenju svojih radnji. Samim tim u prijavi treba naglasiti da je službeno lice bilo napadnuto, na koji način i koje su posljedice napada, odnosno da je došlo do prijetnje da će biti napadnuto i da je lice tu prijetnju ozbiljno shvatilo.

ČETVRTO POGLAVLJE

()

PRIMJERI KRIVIČNIH PRIJAVA

OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO
U _____(navesti grad)

KRIVIČNA PRIJAVA

Protiv : _____(N.N. Lice ili ime i prezime osobe ukoliko je poznato)

Zbog krivičnog djela : _____

OBRAZLOŽENJE :

— Kratak opis događaja koji je rezultirao podnošenjem same prijave sa svim bivšim obilježjima ili detaljima kojih osoba može da se sjeti.

— Upućivanje na dokaze koji su relevantni i dostupni kao na primjer: materijalni dokazi (papirologija), izjave svjedoka, saslušanja građana, postojanje vidljivih tjelesnih oznaka koje svjedoče da je djelo počinjeno, materijal od doktora...

— Ukoliko je krivično djelo počinjeno uslijed vaše pripadnosti LGBT zajednici, potrebno je, pored osnovnog djela, naznačiti i djelo, odnosno član, koji se odnosi na rasnu i drugu diskriminaciju (član 443 Rasna i druga diskriminacija) sa kojim je ono u vezi.

Mjesto i datum:

Potpis podnosioca prijave

Kontakt podaci:

OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO
U _____ (navesti grad)

KRIVIČNA PRIJAVA

Protiv : _____ (N.N. lice ili ime i prezime osobe ukoliko je poznato)

Zbog krivičnog djela : Zlostavljanje iz člana 166a

OBRAZLOŽENJE:

– Kratak opis događaja koji je rezultirao podnošenjem same prijave sa svim bivšim obilježjima ili detaljima kojih osoba može da se sjeti. U opisu je neophodno posebno navesti vrijeme i mjesto događaja, što je približnije moguće, zajedno sa svim drugim opisima samog događaja.

– Upućivanje na dokaze koji su relevantni i dostupni kao na primjer: materijalni dokazi (papirologija), izjave svjedoka, saslušanja građana, postojanje vidljivih tjelesnih oznaka koje svjedoče da je djelo počinjeno, materijal od doktora...

– Ukoliko je krivično djelo počinjeno uslijed vaše pripadnosti LGBT zajednici, potrebno je, pored osnovnog djela, naznačiti i djelo, odnosno član, koji se odnosi na rasnu i drugu diskriminaciju (član 443 Rasna i druga diskriminacija) sa kojim je ono u vezi.

instrukcije/pojašnjenje:

Krivično djelo postoji u situacijama kada lice zlostavlja drugo lice ili prema njemu postupa na način kojim se vrijeđa ljudsko dostojanstvo, nezavisno od toga da li je lice običan građanin ili službeno lice koje obavlja službenu dužnost.

Pod radnjom zlostavljanja se podrazumjeva nanošenje tjelesnih povreda, teških ili lakih, nanošenje duševnih bolova i uzrokovanje duševne patnje, vršenje pritiska na davanje određenih iskaza kao i slična radnja koja kod lica izazivaju veći stepen straha za život i tjelesni integritet.

Pri podnošenju krivične prijave za ovo krivično djelo, neophodno je da lice ozbiljno shvatilo čin zlostavljanja, i da je u njima prepoznalo gore navedene situacije, zbog kojih je došlo do podnošenja prijave.

Mjesto i datum:

Potpis podnosioca prijave

Kontakt podaci:

OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO
U _____ (navesti grad)

KRIVIČNA PRIJAVA

Protiv : _____ (N.N. lice ili ime i prezime osobe ukoliko je poznato)

Pokušaj djela iz člana 20 Krivičnog zakonika Crne Gore

OBRAZLOŽENJE:

Ukoliko je za izvršeno djelo zaprećena kazna zatvora od 5 godina ili teža kazna ili ukoliko to sam zakon izričito propisuje krivično djelo ne mora biti dovršeno odnosno posljedice djela mogu izostati ali će učinilac biti kažnjen za pokušaj izvršenja krivičnog djela.

Ukoliko postoji zakonski preduslov da se djelo tretira kao pokušaj, podnosilac krivične prijave, pored osnovog djela treba da se pozove na član 20 Krivičnog zakonika Crne Gore.

instrukcije/pojašnjenje:

Na primjer, krivilno djelo Napad na službeno lice u vršenju službene dužnosti ukoliko je ostalo u pokušaju, u krivičnoj prijavi se navodi : “Zbog krivičnog djela Napad na službeno lice u vršenju službene dužnosti iz člana 376 u vezi sa članom 20 Krivičnog zakonika Crne Gore”.

Mjesto i datum:

Potpis podnosioca prijave

Kontakt podaci:

OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO
U _____ (navesti grad)

KRIVIČNA PRIJAVA

Protiv : _____ (N.N. lice ili ime i prezime osobe ukoliko je poznato)

Zbog krivičnog djela Nasilničko ponašanje iz člana 399 Krivičnog zakonika Crne Gore

OBRAZLOŽENJE:

– Kratak opis događaja koji je rezultirao podnošenjem same prijave sa svim bivšim obilježjima ili detaljima kojih osoba može da se sjeti.

– Upućivanje na dokaze koji su relevantni i dostupni kao na primjer : materijalni dokazi (papirologija), izjave svjedoka, saslušanja građana, postojanje vidljivih tjelesnih oznaka koje svjedoče da je djelo počinjeno, materijal od doktora...

– Ukoliko je krivično djelo počinjeno uslijed vaše pripadnosti LGBT zajednici, potrebno je, pored osnovnog djela, naznačiti i djelo, odnosno član, koji se odnosi na rasnu i drugu diskriminaciju (član 443 Rasna i druga diskriminacija) sa kojim je ono u vezi.

instrukcije/pojašnjenje:

Ovo krivično konzumira sljedeće radnje :

1. Grubo vrijeđanje ili zlostavljanje drugog (upotreba pogrđnih izraza koji vrijeđaju nečiju ličnost ili integritet)

2. Vršenje nasilja prema drugom (podrazumijeva kako fizičko tako i druge oblike nasilja kojim se lice stavlja u inferiorni položaj)

3. Izazivanje tuče ili drsko i bezobzirno ponašanje koje ugrožava spokojstvo građana ili remeti javni red i mir

4. Izvršenje u grupi ili je nekom licu nanešena laka tjelesna povreda ili je došlo do teškog ponižavanja građana

U samoj krivičnoj prijavi, pored opisanih okolnosti, posebno je važno navesti, tačne korišćene izraze tokom samog prijavljenog incidenta, što detaljniji opis samog nasilničkog ponašanja kao i posljedice koje je je to ponašanje izazvalo. Ukoliko je moguće, neophodno je uz prijavu priložiti izvještaj ljekara o nastalim traumama.

Mjesto i datum:

Potpis podnosioca prijave

Kontakt podaci:

OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO
U _____ (navesti grad)

KRIVIČNA PRIJAVA

Protiv : _____ (N.N. lice ili ime i prezime osobe ukoliko je poznato)

Zbog krivičnog djela Povreda ravnopravnosti iz člana 159 Krivičnog zakona Crne Gore

OBRAZLOŽENJE:

— Kratak opis događaja koji je rezultirao podnošenjem same prijave sa svim bivšim obilježjima ili detaljima kojih osoba može da se sjeti.

— Upućivanje na dokaze koji su relevantni i dostupni kao na primjer : materijalni dokazi (papirologija), izjave svjedoka, saslušanja građana, postojanje vidljivih tjelesnih oznaka koje svjedoče da je djelo počinjeno, materijal od doktora...

— Ukoliko je krivično djelo počinjeno uslijed vaše pripadnosti LGBT zajednici, potrebno je, pored osnovnog djela, naznačiti i djelo, odnosno član, koji se odnosi na rasnu i drugu diskriminaciju (član 443 Rasna i druga diskriminacija) sa kojim je ono u vezi.

instrukcije/pojašnjenje:

Ovo krivično djelo postoji ukoliko lice zbog nacionalne ili etničke pripadnosti, pripadnosti rasi ili vjeroispovjesti ili zbog odsustva te pripadnosti, ili zbog razlika u pogledu političkog i drugog ubjeđenja, pola, jezika, obrazovanja, društvenog položaja, socijalnog porijekla, seksualne orijentacije, rodnog identiteta, imovnog stanja ili nekog drugog ličnog svojstva drugome uskrati ili ograniči ljudska prava i slobode utvrđena Ustavom, zakonima ili drugim propisima ili opštim aktima ili potvrđenim međunarodnim ugovorima, ili mu na osnovu ove razlike daje povlastice ili pogodnosti.

Ovo djelo postoji i ako je učinjeno zbog mržnje prema pripadniku grupe određene na osnovu rase, boje kože, religije, porijekla, državne ili nacionalne pripadnosti. Takođe djelo postoji i ako je izvršeno od strane službenog lica u vršenju službene dužnosti.

Radnja izvršenja ovog krivičnog djela se odnosi na uskraćivanje ili ograničenje ljudskih prava i sloboda, a koje se najčešće odnose na onemogućavanje vršenja radnji koje su zakonom dozvoljene kao radnje koje svako lice u praksi može da koristi. Na primjer, ovo djelo postoji, ukoliko je osobi uskraćen pristup određenim servisima, prijavljivanje za određen posao, javno oglašavanje, zbog nepotizma i slično.

U prijavi je neophodno pokazati da je osoba koja je podnosilac prijave stavljena u neravnopravan položaj sa ostatkom građana usljed gore navedenih svojstava na primjer da je osoba nije dobila posao, a pritom je imala bolje kvalifikacije od one koja jeste dobila posao, samo zato što je pripadnik_ca LGBT zajednice, ili je doživjela neprofesionalan odnos u liječenju od strane doktora i medicinskog osoblja.

Mjesto i datum:

Potpis podnosioca prijave

Kontakt podaci:

OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO
U _____(grad)

KRIVIČNA PRIJAVA

Protiv : _____ (N.N. lice ili ime i prezime osobe ukoliko je poznato)

Zbog krivičnog djela Povreda slobode govora i javnog istupanja iz člana 178 Krivičnog zakonika Crne Gore

OBRAZLOŽENJE:

— Kratak opis događaja koji je rezultirao podnošenjem same prijave sa svim bivšim obilježjima ili detaljima kojih osoba može da se sjeti.

— Upućivanje na dokaze koji su relevantni i dostupni kao na primjer: materijalni dokazi (papirologija), izjave svjedoka, saslušanja građana, postojanje vidljivih tjelesnih oznaka koje svjedoče da je djelo počinjeno, materijal od doktora...

— Ukoliko je krivično djelo počinjeno uslijed vaše pripadnosti LGBT zajednici, potrebno je, pored osnovnog djela, naznačiti i djelo, odnosno član, koji se odnosi na rasnu i drugu diskriminaciju (član 443 Rasna i druga diskriminacija) sa kojim je ono u vezi.

instrukcije/pojašnjenje:

— Krivično djelo postoji kada lice drugom na protivpravan način uskrati ili ograniči slobodu govora ili javnog istupanja. Ovo djelo postoji i ako je učinjeno od strane službenog lica u vršenju službene dužnosti.

— Protivpravnost podrazumijeva košenje sa najvećim pravnim aktom Ustavom, zakonima, podzakonskim aktima ali i propisima, opštim aktima, pravilnicima, međunarodnim ugovorima i svim javnim propisima koji definišu određeno ponašanje ili pojavu.

— Uskraćivanje ili ograničavanje slobode govora ili javnog istupanja kao radnje izvršenja ovog djela podrazumijeva ograničavanje lica u njegovoj pravno priznatoj mogućnosti izražavanja svog mišljenja kao i javnog obraćanja.

U praksi prilikom podnošenja ove krivične prijave, neophodno je dokazati da licu nije pružena mogućnost ili mu je ograničena ista, u smislu da javnosti saopšti određenu vijest, da da odgovor na javne prozivke, da iskaže svoje javno mišljenje povodom nekog događaja ili bilo koja druga radnja koja podrazumijeva protivpravnu nemogućnost istupanja pred javnost.

Mjesto i datum:

Potpis podnosioca prijave

Kontakt podaci:

OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO
U _____(grad)

KRIVIČNA PRIJAVA

Protiv : _____ (N.N. lice ili ime i prezime osobe ukoliko je poznato)

Zbog krivičnog djela Rasna i druga diskriminacija iz člana 443 Krivičnog zakona Crne Gore

OBRAZLOŽENJE:

– Kratak opis događaja koji je rezultirao podnošenjem same prijave sa svim bivšim obilježjima ili detaljima kojih osoba može da se sjeti.

– Upućivanje na dokaze koji su relevantni i dostupni kao na primjer : materijalni dokazi (papirologija), izjave svjedoka, saslušanja građana, postojanje vidljivih tjelesnih oznaka koje svjedoče da je djelo počinjeno, materijal od doktora...

– Ukoliko je krivično djelo počinjeno uslijed vaše pripadnosti LGBT zajednici, potrebno je, pored osnovnog djela, naznačiti i djelo, odnosno član, koji se odnosi na rasnu i drugu diskriminaciju (član 443 Rasna i druga diskriminacija) sa kojim je ono u vezi.

instrukcije/pojašnjenje:

Ovo djelo postoji ukoliko lice na osnovu razlike u rasi, boji kože, nacionalnosti, etničkom porijeklu ili nekom drugom ličnom svojstvu krši ljudska prava i slobode zajamčena opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i potvrđenim međunarodnim ugovorima od strane Crne Gore. Djelo postoji i ukoliko lice vrši proganjanje organizacija ili pojedinaca zbog njihovog zalaganja za ravnopravnost ljudi.

Takođe, ovo djelo će postojati i ukoliko lice širi ideju o superiornosti jedne rase nad drugom ili propagira mržnju ili netrepeljivost po osnovu rase, pola, invaliditeta, seksualne orijentacije, rodnog identiteta ili drugog ličnog svojstva, ili podstiče na rasnu i drugu diskriminaciju.

Na kraju djelo će postojati i ukoliko je učinjen zloupotrebom položaja, ili ako je usljed tih djela došlo do nereda ili nasilja.

U pisanju same krivične prijave, neophodno je posebno istaći umišljaj, da je počinitelj znao i bio svjestan posledica njegovih radnji i htio njihovo izvršenje a da je taj umišljaj produkt gore navedih, zakonom prepoznatih ličnih svojstava, što je kao rezultat imalo diskriminaciju.

Mjesto i datum:

Potpis podnosioca prijave

Kontakt podaci:

OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO
U _____ (navesti grad)

KRIVIČNA PRIJAVA

Protiv : _____ (N.N. lice ili ime i prezime osobe ukoliko je poznato)

Zbog krivičnog djela Sprečavanje javnog skupa iz člana 181 Krivičnog zakonika Crne Gore

OBRAZLOŽENJE:

– Kratak opis događaja koji je rezultirao podnošenjem same prijave sa svim bivšim obilježjima ili detaljima kojih osoba može da se sjeti.

– Upućivanje na dokaze koji su relevantni i dostupni kao na primjer : materijalni dokazi (papirologija), izjave svjedoka, saslušanja građana, postojanje vidljivih tjelesnih oznaka koje svjedoče da je djelo počinjeno, materijal od doktora...

– Ukoliko je krivično djelo počinjeno uslijed vaše pripadnosti LGBT zajednici, potrebno je, pored osnovnog djela, naznačiti i djelo, odnosno član, koji se odnosi na rasnu i drugu diskriminaciju (član 443 Rasna i druga diskriminacija) sa kojim je ono u vezi.

instrukcije/pojašnjenje:

Ovo krivično djelo postoji kada lice silom, prijetnjom, obmanom ili na drugi način spriječi ili ometa javno skup koji je organizovan u skladu sa zakonom. Djelo postoji i onda kada je isto izvršeno od strane službenog lica u vršenju službene dužnosti.

Radnja izvršenja ovog krivičnog djela su sila, prijetnja, obmana u najčešćem slučaju. Sila može biti fizička, ali može biti upotreba psihoaktivnih supstanci, hipnoze ili drugih sredstava koje drugog ili druge navode na određeno činjenje ili nečinjenje.

Prijetnja podrazumijeva eventualno nanošenje budućeg zla licu kojem je upućena ili njemu bliskom licu koja je ozbiljna, realna i moguća i koja je lice nave-la na određeno činjenje ili nečinjenje.

Obmana postoji onda kada lice ima lažnu sliku o nekome ili nečemu ili kada lice vjeruje da nešto što realno postoji ne postoji i obrnuto.

Takođe ovo krivično djelo može postojati iako je učinjeno, kako zakon kaže, na drugi način a to može biti uslijed zablude, postojanja nekog drugog krivičnog djela, postojanja prekršaja ili bilo kojih drugih načina koji nezakonito može spriječiti ili ometati javni skup.

U praksi, prilikom podnošenja ove krivične prijave, u samoj prijavi je neophodno, pored ostali pojedinosti naglasiti da javni skup koji je eventualno

trebao biti organizovan nije sa razloga što su lica bila nezakonito prisiljena da isto organizuju, zato što im je bilo priječeno ili zato što su bili u obmani da takav skup nije zakonit a u realnosti jeste. Ova klasifikacija, pomaže tužilaštvu da specifičnije razumije samo djelo, te da ga prikladno kvalifikuje.

Mjesto i datum:

Potpis podnosioca prijave

Kontakt podaci:

OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO
U _____(grad)

KRIVIČNA PRIJAVA

Protiv : _____ (N.N. lice ili ime i prezime osobe ukoliko je poznato)

Zbog krivičnog djela Ugrožavanje sigurnosti iz člana 168 Krivičnog zakonika Crne Gore

OBRAZLOŽENJE:

– Kratak opis događaja koji je rezultirao podnošenjem same prijave sa svim bivšim obilježjima ili detaljima kojih osoba može da se sjeti.

– Upućivanje na dokaze koji su relevantni i dostupni kao na primjer : materijalni dokazi (papirologija), izjave svjedoka, saslušanja građana, postojanje vidljivih tjelesnih oznaka koje svjedoče da je djelo počinjeno, materijal od doktora...

– Ukoliko je krivično djelo počinjeno uslijed vaše pripadnosti LGBT zajednici, potrebno je, pored osnovnog djela, naznačiti i djelo, odnosno član, koji se odnosi na rasnu i drugu diskriminaciju (član 443 Rasna i druga diskriminacija) sa kojim je ono u vezi.

instrukcije/pojašnjenje:

Ovo krivično djelo postoji ukoliko lice ugrozi sigurnost nekog drugog lica prijetnjom da će napasti na život ili tijelo tog lica, ili njemu bliskog licu, kao i ukoliko je to uradio prema više lica, ili ako je djelo izazvano uznemirenost građana ili druge teške posledice. Takođe ovo djelo postoji i ukoliko je ovo djelo učinilo službeno lice u vršenju službenog dužnosti.

Radnja izvršenja ovog djela je prijetnja koja mora biti ozbiljna, i kao takva shvaćena od strane lica kojem je upućena, mora biti stvarna, a ne fiktivna, mora biti moguća i mora da izazove uznemirenost i strah kod lica ili građana.

Pod drugim teškim posledicama se podrazumijeva fizički napad koji nije teška tjelesna povreda , ali koji je ugrozio tjelesni integritet oštećenog.

U samoj praksi prilikom podnošenja prijave, poželjno je u samom tekstu, to jest obrazloženju same prijave naglasiti da je učinjeno djelo kod vas izazvalo osjećaj ugroženosti i osjećaj nebezbjednosti.

Mjesto i datum:

Potpis podnosioca prijave

Kontakt podaci:

OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO
U _____ (navesti grad)

KRIVIČNA PRIJAVA

Protiv : _____ (N.N. lice ili ime i prezime osobe ukoliko je poznato)

Zbog krivičnog djela Uništenje i oštećenje tuđe stvari iz člana 253 Krivičnog zakonika Crne Gore

OBRAZLOŽENJE:

– Kratak opis događaja koji je rezultirao podnošenjem same prijave sa svim bivšim obilježjima ili detaljima kojih osoba može da se sjeti.

– Upućivanje na dokaze koji su relevantni i dostupni kao na primjer : materijalni dokazi (papirologija), izjave svjedoka, saslušanja građana, postojanje vidljivih tjelesnih oznaka koje svjedoče da je djelo počinjeno, materijal od doktora...

– Ukoliko je krivično djelo počinjeno uslijed vaše pripadnosti LGBT zajednici, potrebno je, pored osnovnog djela, naznačiti i djelo, odnosno član, koji se odnosi na rasnu i drugu diskriminaciju (član 443 Rasna i druga diskriminacija) sa kojim je ono u vezi.

Instrukcije/pojašnjenje:

Ovo krivično djelo postoji kada lice uništi, ošteti ili učini neupotrebljivom tuđu stvar. Ukoliko je oštećena stvar u privatnoj svojini gonjenje će se odvijati po privatnoj tužbi.

Radnje izvršenja ovog djela su uništenje, oštećenje ili činjenje neupotrebljivom tuđu stvar. Uništiti tuđu stvar znači učiniti je neupotrebljivom, ili učiniti neupotrebljivom dio stvari koji je bitan za njeno pravilno funkcionisanje. Oštećenje stvari podrazumijeva smanjiti upotrebnu vrijednost stvari, djelimično ili u potpunosti a stvar je neupotrebljiva ukoliko je izgubila svrhu za koju je napravljena i samim tim se ne može koristiti na isti način.

Prilikom podnošenja prijave, pored opisa samog djela, poželjno je priložiti kao dokaz samu stvar, ili fotografije koje pokazuju stanje stvari (u slučaju da je stvar nepokretna). Dodatno, poželjno je priložiti izvještaj vještaka ili drugog stručnjaka koji svjedoči o nastaloj povredi same stvari.

Ukoliko prouzrokovana šteta iznosi preko 3.000 eura učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zakonom od dvije godine a ukoliko iznos štete prelazi preko 30.000 eura učinilac će se kazniti zatvorom od 6 mjeseci do 5 godina.

Mjesto i datum:

Potpis podnosioca prijave

Kontakt podaci:

OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO
U _____ (navesti grad)

KRIVIČNA PRIJAVA

Protiv : _____ (N.N. lice ili ime i prezime osobe ukoliko je poznato)

Zbog krivičnog djela Napad na službeno lice u vršenju službene dužnosti iz člana 376 Krivičnog zakonika Crne Gore

OBRAZLOŽENJE:

— Kratak opis događaja koji je rezultirao podnošenjem same prijave sa svim bivšim obilježjima ili detaljima kojih osoba može da se sjeti.

— Upućivanje na dokaze koji su relevantni i dostupni kao na primjer : materijalni dokazi (papirologija), izjave svjedoka, saslušanja građana, postojanje vidljivih tjelesnih oznaka koje svjedoče da je djelo počinjeno, materijal od doktora...

— Ukoliko je krivično djelo počinjeno uslijed vaše pripadnosti LGBT zajednici, potrebno je, pored osnovnog djela, naznačiti i djelo, odnosno član, koji se odnosi na rasnu i drugu diskriminaciju (član 443 Rasna i druga diskriminacija) sa kojim je ono u vezi.

Instrukcije/pojašnjenje:

Krivično djelo postoji kada lice napadne ili prijeti da će napasti službeno lice u vršenju službene dužnosti. Djelo postoji i kada je tom prilikom službenom licu nanesena laka tjelesna povreda ili je priječeno upotrebom oružije. Takođe i ukoliko je djelo učinjeno prema sudiji ili državnom tužiocu u vezi sa vršenjem njihove sudijske odnosno tužilačke dužnosti ili službenom licu u vršenju poslova javne ili državne bezbjednosti.

Ovo djelo je kažnjivo i ako nije došlo do krajnjih posledica već je djelo ostalo u pokušaju.

Takođe ukoliko je učinilac bio izazvan nezakonitim ili grubim postupanjem službenog lica može se osloboditi od kazne.

Mjesto i datum:

Potpis podnosioca prijave

Kontakt podaci:

OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO
U _____ (navesti grad)

KRIVIČNA PRIJAVA

Protiv : _____ (N.N. lice ili ime i prezime osobe ukoliko je poznato)

Zbog krivičnog djela Spriječavanje službenog lica u vršenju službene radnje iz člana 375 Krivičnog zakonika Crne Gore

OBRAZLOŽENJE:

– Kratak opis događaja koji je rezultirao podnošenjem same prijave sa svim bivšim obilježjima ili detaljima kojih osoba može da se sjeti.

– Upućivanje na dokaze koji su relevantni i dostupni kao na primjer : materijalni dokazi (papirologija), izjave svjedoka, saslušanja građana, postojanje vidljivih tjelesnih oznaka koje svjedoče da je djelo počinjeno, materijal od doktora...

– Ukoliko je krivično djelo počinjeno uslijed vaše pripadnosti LGBT zajednici, potrebno je, pored osnovnog djela, naznačiti i djelo, odnosno član, koji se odnosi na rasnu i drugu diskriminaciju (član 443 Rasna i druga diskriminacija) sa kojim je ono u vezi.

Instrukcije/pojašnjenje:

Ovo krivično djelo postoji ukoliko neko silom ili prijetnjom da će neposredno upotrebiti silu, spriječi službeno lice u vršenju službene radnje koju preduzima, u okviru svojih ovlašćenja ili ga na isti način prinudi na vršenje službene radnje. Djelo postoji i ako učinilac uvrijedi ili zlostavi službeno lice ili mu nanese laku tjelesnu povredu, ili prijeti upotrebom oružja.

Takođe djelo će postojati i ako je učinjeno prema sudiji ili državnom tužiocu pri vršenju njihove sudijske odnosno tužilačke dužnosti ili službenom licu u vršenju poslova javne ili državne bezvjednosti, ili vršenju poslova čuvanja javnog reda i mira, sprečavanja ili otkrivanja krivičnog djela, hvatanja učinioca krivičnog djela ili čuvanja lica lišenog slobode.

Navedeno krivično djelo postojaće i ako nije došlo do posljedica, već je ostalo u pokušaju.

Neophodno je istaći da ukoliko je učinilac bio izazvan nezakonitim ili grubim postupanjem službenog lica može se osloboditi od kazne.

Mjesto i datum:

Potpis podnosioca prijave

Kontakt podaci:

DODATAK

()

TUŽILAČKA LGBT KONTAKT MREŽA

**KONTAKT OSOBE U VRHOVNOM DRŽAVNOM TUŽILAŠTVU,
VIŠIM DRŽAVNIM TUŽILAŠTVIMA
I OSNOVNIM DRŽAVNIM TUŽILAŠTVIMA
ZADUŽENE ZA KOMUNIKACIJU I KONTAKT
SA LGBT ZAJEDNICOM**

1. Veselin Vučković, Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore
Kontakt telefon i e-mail: 067 617 205; vdctg@tuzilastvo.me
2. Tatjana Begović, Više državno tužilaštvo u Podgorici
Kontakt telefon i e-mail: 067 312 379; vdtpg@tuzilastvo.me
3. Feriha Muratović, Osnovno državno tužilaštvo u Ulcinju
Kontakt telefon i e-mail: 030 412 043; odtul@tuzilastvo.me
4. Sanja Radunović, Osnovno državno tužilaštvo u Cetinju
Kontakt telefon i e-mail: 041 231 072; odtct@tuzilastvo.me
5. Milica Rmandić, Više državno tužilaštvo u Bijelom Polju
Kontakt telefon i e-mail: 050 432 093; odtbp@tuzilastvo.me
6. Maja Šćepanović, Osnovno državno tužilaštvo u Kolašinu
Kontakt telefon i e-mail: 067 319 816; odtkl@tuzilastvo.me
7. Slavenko Smolović, Osnovno državno tužilaštvo u Bijelom Polju
Kontakt telefon i e-mail: 050 432 020; odtbp@tuzilastvo.me
8. Slađana Španjević, Osnovno državno tužilaštvo u Baru
Kontakt telefon i e-mail: 067 644 040; odtbr@tuzilastvo.me
9. Gorica Golubović, Osnovno državno tužilaštvo u Beranama
Kontakt telefon i e-mail: 067 647 833; odtba@tuzilastvo.me
10. Milivoje Tomčić, Osnovno državno tužilaštvo u Pljevljima
Kontakt telefon i e-mail: 052 322 807; odtpv@tuzilastvo.me

11. Nikola Samardžić, Osnovno državno tužilaštvo u Herceg Novom
Kontakt telefon i e-mail: tel. 067 609 889; odthn@tuzilastvo.me

12. Dejan Đorđević, Osnovno državno tužilaštvo u Nikšiću
Kontakt telefon i e-mail: 040 244 727; odtnk@tuzilastvo.me

13. Deretić-Čolan Tanja, Osnovno državno tužilaštvo u Kotoru
Kontakt telefon i e-mail: 067 814 253; odtko@tuzilastvo.me

14. Ana Kalezić, Osnovno državno tužilaštvo u Podgorici
Kontakt telefon i e-mail: 067 471 945; ana.kalezic@tuzilastvo.me

15. Ivan Medojević, Osnovno državno tužilaštvo u Podgorici
Kontakt telefon i e-mail: 067 514 514; ivan.medojevic@tuzilastvo.me

DODATAK

**CIVILNO DRUŠTVO I LGBT ZAJEDNICA:
ZASTUPANJE INTERESA I PRAVNA POMOĆ**

**LGBT GRUPE KOJE OKUPLJAJU I PRUŽAJU SERWISE
PREMA LGBT ZAJEDNICI
I NEVLADINE ORGANIZACIJE
KOJE PRUŽAJU SAVJETE I PRAVNU POMOĆ**

“Juventas”

<http://www.juventas.co.me>

juventas@t-com.me

020 657 098

Savjetovalište za LGBT osobe: 020 230 474

“LGBT Forum Progres”

www.lgbtprogres.me

info@lgbtprogrers.me

067 302 312

“Crnogorska LGBTIQ asocijacija Kvir Montenegro”

<http://www.queermontenegro.org>

contact@queermontenegro.org

067 650 331

“LGBTIQ Socijalni Centar”

www.sogicenter.wordpress.com

sogicenter@gmail.com

069 777 905

“Institut za LGBT turizam”

<https://lgbttourism.wordpress.com/>

tomovicpredrag@hotmail.com

069 618 076

“Hiperion”

nvohiperion@yahoo.com

069 995 092

“Akcija za ljudska prava”

www.hraaction.org

hra@t-com.me

020 232 348; 020 232 358

“Građanska Alijansa”

<http://www.gamn.org>

office@gamn.org

020 513 687

CIP - Каталогизација у публикацији

Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

ISBN 978-9940-692-01-8 (Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore)

ISBN 978-9940-635-09-1 (LGBT Forum Progres)

COBISS.CG-ID 29086224v

ISBN 978-9940-692-01-8

9 789940 692018 >